

## บทที่ ๔

### การเรียนรู้ภาคปฏิบัติวิชาดาบสองมือ

#### ๑. การถวายบังคม

การถวายบังคมเป็นขั้นตอนหนึ่งของการเล่นดาบสองมือ ประเพณีของไทยแต่โบราณ ถือว่าการทำความเคารพครูอาจารย์นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังนั้นก่อนที่จะมีการแสดงดาบสองมือ ทุกครั้ง ผู้เล่นจะต้องแสดงความเคารพครูอาจารย์ ผู้ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับตน เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูทดแทน และ เป็นสิริมงคลแก่ตนสืบไป การแสดงความเคารพนี้เรียกว่า "การถวายบังคม"

การถวายบังคมมิใช่กระทำเฉพาะการเล่นดาบสองมือเท่านั้น ยังมีการเล่นอื่น ๆ ของไทยเราที่ยังใช้วิธีการไหว้ครู โดยการถวายบังคมอีก เช่น ละคร โขน มวย การโล้ชิงช้า เป็นต้น สำหรับการแสดงความเคารพครู ก็กระทำร่วมไปในโอกาสเดียวกัน

การเตรียมตัวในการถวายบังคม

๑. ทำนั่งเตรียมถวายบังคมในการขึ้นพรหมนั่ง หนึ่งคุกเข่าบนเส้นเท้าทั้งสอง หันด้านขวามือไปทางผู้ต่อสู้ เข้าแยกห่างกับพองาม วางมือทั้งสองบนเข่า ลำตัวตั้งตรง
๒. ทำนั่งเตรียมถวายบังคมในการขึ้นพรหมยืน ให้นั่งคุกเข่าบนเส้นเท้าทั้งสอง หันหน้าเข้าหาผู้ต่อสู้ เข้าแยกห่างกับพองาม วางมือทั้งสองบนเข่า ลำตัวตั้งตรง
๓. การวางดาบ ทั้งพรหมนั่งและพรหมยืน ให้วางดาบขวาหันดาบซ้าย ไขว้มือข้างหน้า

การถวายบังคม พรหมนั่งและพรหมยืน ปฏิบัติเช่นเดียวกันดังนี้

๑. พนมมือไว้ หน้าอก ข้อศอกทั้งสองกางออกห่างเข่าเล็กน้อย
๒. ยกมือทั้งสองอยู่ขึ้นจบ (ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดหน้าอก)
๓. อดมือลงมาพนมที่หน้าอก



๔. ลดมือทั้งสองลงจับ (นิ้วหัวแม่มือและ นิ้วชี้ชิดติดกัน นิ้วอื่น ๆ แยกห่างกัน) ก้มตัวลงข้างหน้า



๘. เขยียดแขนทั้งสองขึ้นด้านหน้า ให้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ทั้งสอง ข้างจรดกันยึดตัวเงยหน้าขึ้น ยกมือทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะ

๙. ลดมือทั้งสองลง ให้ออกห่างนิ้วชี้ จรดหน้ามากบริเวณระหว่างศีรษะ จนถึงโคนผม เขยียดลำตัวขึ้น เอนไปหลังเล็กน้อย

๑๐. ก้มหน้าลงพร้อมกับเขยียดมือทั้งสองไปข้างหน้าโดยให้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วชี้ทั้งสองข้างจรดกัน

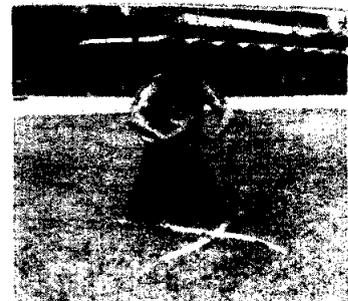
๑๑. ดึงมือทั้งสองเข้ามาพนมไว้ที่หน้าอก เป็นการถวายเป็นบังคมครบหนึ่งจบ



๕. วาดมือทั้งสองออกด้านข้างไปข้าง หน้าลำตัว โดยให้หลังมือหันเข้า ทากัน แขนเหยียดตึง

๖. หันฝ่ามือเข้าหากันโดยให้นิ้วหัว แม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง ของทั้งสอง มือมาบรรจบกันข้างหน้า

๗. ดึงมือเข้ามาพนมไว้ที่หน้าอก ก้ม ตัวลงเล็กน้อย



๑๒. เริ่มต้นการถวายเป็นบังคมจบที่ ๒ และ ๓ โดยไม่ต้องจับ และวาดมือออก ด้านข้างให้เหยียด แขนทั้งสองออก ด้านหน้า โดยนิ้วหัวแม่มือนิ้วชี้และ นิ้วกลางจรดกัน ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๘-๑๑ ของจบที่หนึ่งตามลำดับ ปฏิบัติจนครบ ๓ จบ เป็นอันเสร็จสิ้นการถวายเป็นบังคม

## ๒. การขึ้นพรหม

การขึ้นพรหมคือ การร่ายรำในบริเวณที่ถวายบังคมนั้น โดยหันหน้าไปตามท่าที่ได้กำหนดไว้ทีละทิศ จนครบถ้วนทั้ง ๔ ทิศ จึงนับว่าได้ขึ้นพรหมโดยสมบูรณ์แล้ว การขึ้นพรหมกระทำหลังจากการถวายบังคมเสร็จสิ้นลงแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นระเบียบการแสดงที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องกระทำในการแสดงคาบสองมือ

### ความเป็นมาของการขึ้นพรหม

การขึ้นพรหมไม่มีใครทราบแน่ชัดว่ากำเนิดขึ้นเมื่อไร เพียงแต่สันนิษฐานว่าคงเนื่องมาจากการแสดงความเคารพ บูชาพระพรหม ซึ่งท่านมีคุณสมบัติพิเศษที่นำบูชากราบไหว้ที่เรียกว่าพรหมวิหาร ๔ มี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ด้วยเหตุนี้ รูปปั้นของพระพรหมจึงมี ๔ หน้า ซึ่งแต่ละหน้าหมายถึง คุณธรรมแต่ละอย่าง ดังนั้นการร่ายขึ้นพรหมของการแสดงคาบสองมือจึงร่าให้ครบทั้ง ๔ ทิศ หรือ ๔ หน้า ที่เรียกว่า "ขึ้นพรหมสี่หน้า"

### ความสำคัญของการขึ้นพรหม

การขึ้นพรหม เป็นการร่ายรำเพื่อแสดงความเคารพบูชาพระพรหมซึ่งถือว่าท่านเป็นที่มาแห่งคุณธรรมอันประเสริฐสุด ที่เราควรยึดเป็นหลักในการปฏิบัติตน และอบรมจิตใจ เพื่อให้เกิดคุณงามความดี ตามคุณสมบัติของท่าน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนสืบไป

ลักษณะของการขึ้นพรหม การขึ้นพรหมมี ๒ ชนิด คือ

๑. การขึ้นพรหมนั่ง

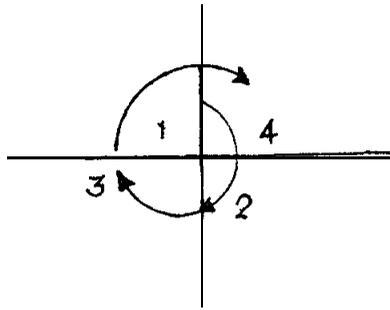
๒. การขึ้นพรหมยืน

๑. การขึ้นพรหมนั่ง การขึ้นพรหมนั่งหมายถึง การนั่งร่ายรำไปตามทิศต่าง ๆ จนครบ ๔ ทิศ แล้วจึงกลับหลังหันลุกขึ้นยืน เพื่อเตรียมตัวที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่อไป

๒. การขึ้นพรหมยืน การขึ้นพรหมยืนหมายถึง การยืนร่ายรำไปตามทิศต่าง ๆ จนครบ ๔ ทิศ และจบลงด้วยการเตรียมตัวที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่อไป

การขึ้นพรหมนั่งและพรหมยืน จะกระทำต่อจากการถวายบังคมเสร็จสิ้นแล้ว

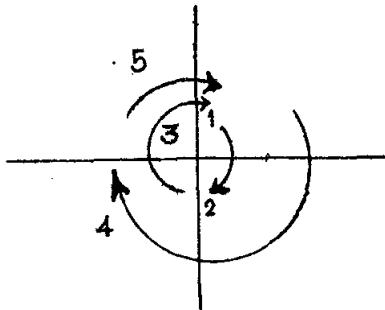
## ทิศทางการขึ้นพรมนึ่ง



\* คู่มือผู้

- ทิศที่ ๑ นิ่งหันด้านขวาเข้าหาคู่มือผู้
- ทิศที่ ๒ กลับหลังหันทางด้านขวามือ
- ทิศที่ ๓ หันทางด้านขวาหนึ่งมุมฉาก
- ทิศที่ ๔ กลับหลังหันทางด้านขวา หันหน้าเข้าหาคู่มือผู้

## ทิศทางการขึ้นพรมยืน



\* คู่มือผู้

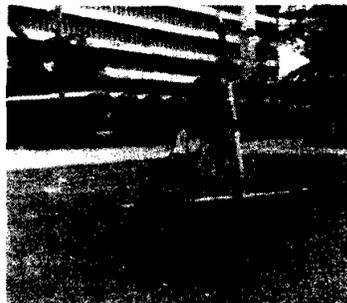
- ทิศที่ ๑ หันด้านหน้าเข้าหาคู่มือผู้
- ทิศที่ ๒ หันทางด้านขวาหนึ่งมุมฉาก
- ทิศที่ ๓ กลับหลังหันทางด้านขวามือ
- ทิศที่ ๔ หันทางด้านขวาสามมุมนอก
- ทิศที่ ๕ กลับหลังหันทางด้านขวามือ

การขึ้นพร้อม มือ ๑ มือ ๒ ดังนี้

- ๑. นั่งคุกเข่าบนเส้นเท้าทั้งสอง เข้าแยกห่างกันสองก้าว ดาบขวา วางจับดาบซ้ายไว้  
อยู่ข้างหน้า ก้มตัวลงไหว้ดาบ
- ๒. มือขวาจับดาบที่อยู่เล่มบน มือซ้ายจับดาบที่อยู่ด้านล่าง
- ๓. ตั้งขาขวาขึ้นข้างหน้า ยกดาบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย วางดาบมือขวาพาดบนขาขวา



- ๔. ชักเท้าขวาเข้ามานั่ง ตั้งขาซ้ายออก  
ข้างหน้า วางด้วยสันเท้า ดาบมือซ้าย  
ตั้งอยู่ข้างหน้า ยกดาบมือขวาขึ้นพาด  
บนไหล่ขวา ด้ามดาบกับปลายดาบจดกัน
- ๕. โล้ตัวไปข้างหน้า วางเข้าซ้ายลง  
ยกเท้าขวาขึ้นข้างหลัง



๖. วางเท้าขวาลงบนพื้น ล้มคาบ  
มือซ้ายลง คาบมือขวาไขว้ เป็นรูป  
กากบาทด้านหน้า



๗. หมุนตัวกลับหลังหันทางด้านขวา  
คาบซ้ายวางพาดไหล่ซ้าย คาบ  
มือขวาวางพาดบนขาขวา ซึ่ง  
ตั้งขึ้นข้างหน้า

- ๘. ชักเท้าขวาเข้ามา นั่ง ตั้งขาซ้ายขึ้นข้างหน้า วางค้ำยันเท้า คาบมือซ้ายตั้งอยู่  
ข้างหน้า ยกคาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ค้ำคาบกับตัวคาบจกดกัน
- ๙. โล้ตัวไปข้างหน้า วางเท้าซ้ายลง ยกเท้าขวาขึ้นข้างหลัง
- ๑๐. ล้มคาบมือซ้ายเฉียงลงข้างหน้า ยกคาบมือขวามาไขว้คาบมือซ้ายข้างหน้า ชักคาบ  
มือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ลัดคาบมือขวาลง ลักษณะสอศสร้อย
- ๑๑. บิดลำตัวไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก ตั้งขาขวาออกข้างหน้า คาบมือขวาวางพาดบน  
ขาขวา
- ๑๒. ชักเท้าขวาขึ้นนั่ง ตั้งขาซ้ายออกข้างหน้า ตั้งคาบมือซ้ายอยู่ข้างหน้า คาบมือขวา  
พาดไหล่ขวา ค้ำคาบกับตัวคาบจกดกัน
- ๑๓. โล้ตัวไปข้างหน้าวางเท้าซ้ายลง ยกเท้าขวาขึ้นข้างหลัง
- ๑๔. ล้มคาบซ้ายเฉียงลงข้างหน้า ยกคาบมือขวามาไขว้กับคาบมือซ้าย เป็นรูปกากบาท



๑๕. ลูกขึ้นยืน คาบทั้งสองยังไขว้  
อยู่ข้างหน้า



๑๖. ลดคานมือขวาลงข้างล่าง  
ชักคานมือซ้ายขึ้นด้านบน  
อยู่ในลักษณะสอดสร้อย



๑๗. ถ่ายน้ำหนักตัวไปเท้าซ้าย  
ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้าให้ได้  
มุมฉาก

๑๘. หมุนตัวกลับหลังหันทางขวา  
วางเท้าขวาลงข้างหน้า  
วางคานมือซ้ายบนไหล่ซ้าย  
คานมือขวาถือเฉียงพาดขาขวา  
อยู่ในท่าคุมรำ



การขึ้นพรหมโยนิ ปฏิบัติดังนี้

๑. นั่งคุกเข่าบนสนับท้าวทั้งสอง เข่าแยกห่างกันพองาม ดาบขวาวางทับดาบซ้ายไขว้  
อยู่ข้างหน้า

๒. ก้มตัวลงยกมือไหว้ดาบ มือทั้งสองจับดาบตั้งขึ้นข้างหน้าให้ขนานกัน

๓. กระทุ้งด้ามดาบลงบนพื้น ๑ ครั้ง แล้วยกตั้งขึ้นให้ดาบขนานกันข้างหน้า



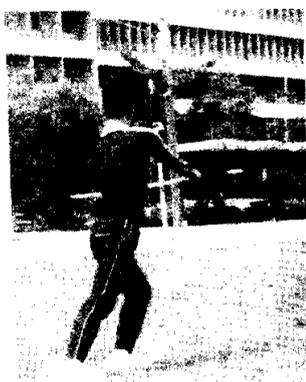
๔. หมุนดาบสองรอบ ดาบมือซ้าย  
หมุนไปข้างหลัง ดาบมือขวาหมุน  
ไปข้างหน้า ดาบมือซ้ายพาดไหล่  
ซ้าย ดาบมือขวาเหยียดตรงข้าง  
หน้าในลักษณะต่อด้าม

๕. ตั้งขาขวาขึ้นข้างหน้ายกดาบมือซ้ายขึ้น  
พาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวาเหยียดตรง  
ข้างหน้าลักษณะต่อด้าม ชักขาขวาเข้า  
ที่เดิม ดาบทั้งสองตั้งขึ้นข้างหน้า  
ขนานกัน





๖. หมุนดาบสองรอบ ดาบมือซ้ายหมุนไปหน้า ดาบมือขวาหมุนไปหลัง
๗. ดาบมือขวาหาคบนไหล่ขวา ตั้งขาซ้ายขึ้นข้างหน้า ตั้งดาบมือซ้ายขึ้น ต่อตามกับดาบมือขวา
๘. โล้ตัวไปข้างหน้าเข้าซ้ายไม่ติดพื้น ดาบมือขวาไขว้กับดาบมือซ้าย เป็นรูปกากะบาดอยู่ข้างหน้า
๙. ลุกขึ้นยืน เท้าซ้ายจะอยู่หน้า เท้าขวาอยู่หลัง ล้มดาบมือซ้ายลงข้างหน้า ดาบมือขวาไขว้ เป็นรูปกากะบาดเหมือนเดิม
๑๐. โนม้ตัวไปเท้าซ้าย ยกเท้าขวาขึ้นให้เข้าตั้งฉาก ตั้งดาบมือซ้ายขึ้นค่านบน ดาบมือขวาลดลง อยู่ในลักษณะสอ ดสร้อย



ทิศที่ ๑ ปฏิบัติดังนี้

๑. หันไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก ยกดาบมือซ้ายพาดไหล่ซ้าย ลดดาบมือขวาวางบนขาขวา ยกเข้าขวาขึ้นวางเท้าขวาลงข้างหน้า



๒. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ๑ ก้าว ดาบมือซ้ายเหยียดตั้งข้างหน้า ดาบมือขวาพาดไหล่ขวาให้ด้ามดาบมือขวาแตะกับดาบมือซ้าย อยู่ในลักษณะต่อด้าม



๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้น ดาบทั้งสองอยู่ในลักษณะต่อด้าม

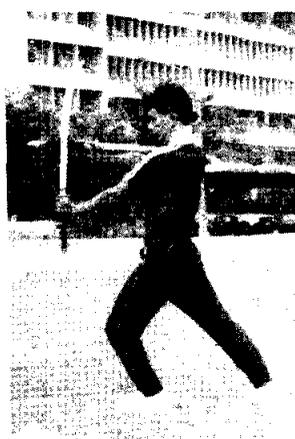


๔. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ล้มคางมือซ้ายเฉียงลงด้านหน้า คางมือขวาไขว้เป็นรูป  
กากบาท บนคางซ้าย ชักคางมือซ้ายขึ้นลดคางมือขวาลง ลักษณะสอดสร้อย  
ยกขาขวาขึ้น หมุนตัวกลับหลังหัน คางมือซ้ายวางบนไหล่ซ้าย คางมือขวาวาง  
บนเข่าขวา



### ทิศที่ ๒ ปฏิบัติดังนี้

๑. วางเท้าขวาลงข้างหน้า ตั้งคางมือซ้ายเหยียดออกด้านหน้า
๒. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว ยกคางมือขวาพาดไหล่ขวา ให้คางคางที่มือขวาจับ  
แตะกับคางที่มือซ้ายจับตั้งอยู่ข้างหน้า
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้น



- ๔. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ล้มดาบมือซ้ายเฉียงลงข้างหน้า ดาบมือขวาไขว้เป็นรูปกากบาท
- ๕. ชักดาบมือซ้ายขึ้นด้านบน ลดดาบมือขวาลง ลักษณะสอดสร้อย
- ๖. หมุนตัวกลับหลังสามมุมฉาก วางเท้าขวาลงพื้น ดาบมือซ้ายพาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวาพาดขวาอยู่ในท่าคุมรำ



ทีกที่ ๓ ปฏิบัติดังนี้

- ๑. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า ๑ ก้าว ตั้งดาบมือซ้ายเหยียดออกข้างหน้า ยกดาบมือขวาพาดไหล่ขวา ให้ดาบตามมือขวาจับแตะกับดาบที่ตั้งอยู่ข้างหน้า (ต่อด้าม) ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้น
- ๒. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ล้มดาบมือซ้ายเฉียงลงข้างหน้า ดาบมือขวาไขว้เป็นรูปกากบาทอยู่บนดาบซ้าย ชักดาบมือซ้ายขึ้นด้านบนลดดาบมือขวาลงล่าง (สอดสร้อย)
- ๓. หมุนตัวกลับหลังหันทิศทางตรงข้าม อยู่ในท่าคุมรำ



### ๓. การรำ

การรำในวิชาดาบสองมือ กระทำต่อจากการขึ้นพรหมนั่งและพรหมยืนเสร็จเรียบร้อยแล้ว การรำถือว่าเป็นศิลปะและเป็นระเบียบประเพณีอันดีงามอย่างหนึ่งของการเล่นดาบสองมือ นอกจากนี้แล้ว ยังถือว่าเป็นนาฏศิลป์ชั้นสำคัญอีกด้วย

#### ประโยชน์ของการรำ

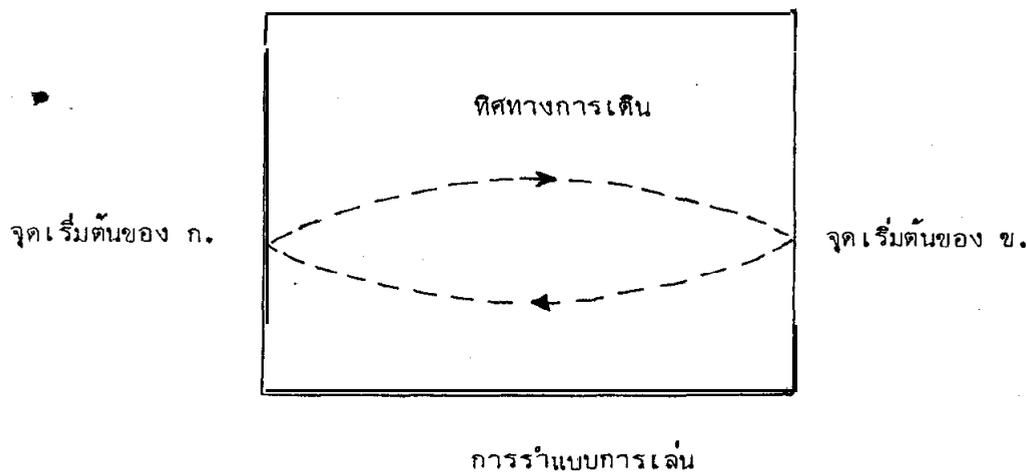
๑. เป็นการลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับผู้แสดง เพราะถือว่าการรำนี้เป็นการอบอุ่นร่างกายก่อนจะทำการต่อสู้กัน ซึ่งเหมือนกับการเล่นกีฬาประเภทอื่น ๆ
๒. เป็นการแสดงท่าทีของผู้รำว่ามีความสามารถ มีชั้นเชิงและมีความคล่องแคล่วจัดเจนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการชมเชยคู่ต่อสู้อย่างหนึ่ง
๓. เปิดโอกาสให้ผู้เล่นแต่ละคนได้ศึกษาชั้นเชิง ท่าทีของกันและกัน เพื่อวางแผนในการต่อสู้ต่อไป
๔. เป็นการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม และนาฏศิลป์ของไทยควบคู่ไปกับกีฬาประจำชาติไทย เนื่องจากการรำนี้มีท่าประกอบการรำที่เป็นแบบแผนมากมายและให้เหมาะสมกับอายุ มีกายเอียงอย่าง กริดกราย โยกย้ายเปลี่ยนท่า เป็นจังหวะจะโคน โดยอาศัยเสียงเพลงประกอบการรำ จะต้องมีการฝึกหัดมาเป็นอย่างดี จึงจะเกิดความสง่างาม

#### ชนิดของการรำ

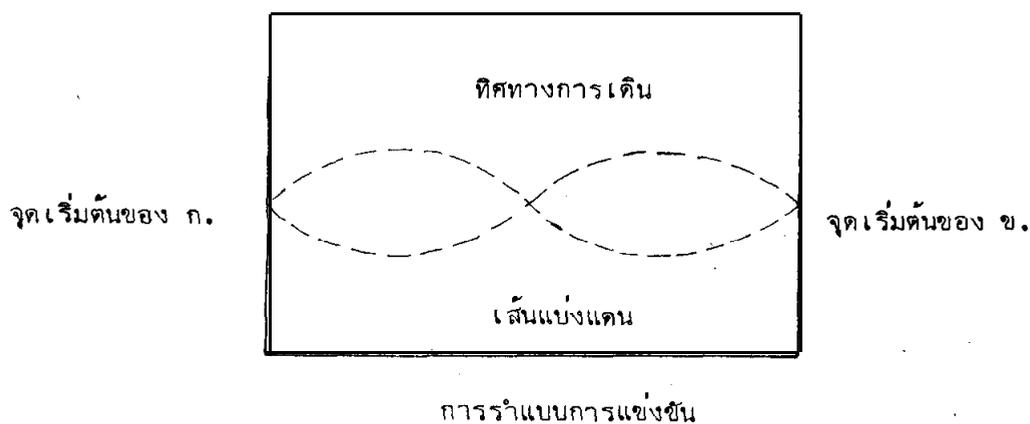
การรำมี ๒ ชนิด คือ การรำอยู่กับที่ และการรำเดินไปมา

๑. รำอยู่กับที่ หมายถึง การรำที่ไม่เคลื่อนย้ายไปบริเวณอื่น เพียงแต่หันตัวไปแต่ละทิศเท่านั้น ซึ่งได้แก่ การรำในการขึ้นพรหมนั่งและพรหมยืน
๒. รำเดินไปมา การรำแบบนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
  - ๒.๑ การรำแบบการเล่น
  - ๒.๒ การรำแบบการแข่งขัน

๒.๑ การรำแบบการเล่น หมายถึง การแสดงดาบสองมือที่เล่นกันอย่างฉันทมิตร เป็นการรำที่ต่างคนต่างสืบทอดกันมาเดินไปข้างหน้าเข้าหากัน และสวนทางกัน โดยหันทางขวามือเข้าหากันแล้วเดินเลยไปจนถึงจุดตั้งต้นของฝ่ายตรงข้ามแล้วกลับหลังหัน โดยวิธีที่เรียกว่า "กลับหัวสนาม" และเดินร่ายรำสวนทางกันกลับไปอยู่ที่เดิมของตน การรำแบบนี้เรียกว่า "รำสองเที่ยว" ถ้าทำซ้ำอีกครั้งเรียกว่า "รำสี่เที่ยว" โดยปกติแล้วมักรำเพียงสองเที่ยวเท่านั้น



๒.๒ การรำแบบการแข่งขัน หมายถึง การเล่นดาบสองมือที่แข่งขันกันอย่างเอาใจจริงเอาจัง มักเป็นการต่อสู้ระหว่างลูกศิษย์คนละครุ การต่อสู้แบบนี้มักรำอยู่ในแดนของตน โดยกำหนดเส้นแบ่งแดนที่ครึ่งสนามไว้ในใจของตน การรำจะเริ่มจากที่ตั้งของตน รำเดินไปข้างหน้าเข้าหากัน พอถึงเส้นแบ่งแดนต่างฝ่ายต่างก็กลับหลังหัน แล้วรำกลับที่เดิม

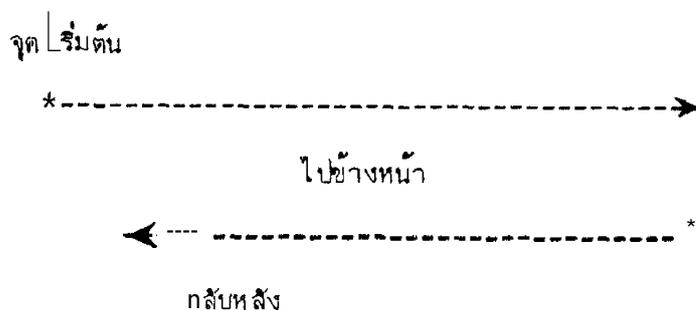


สนามคาบสองมือเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้แสดงแต่ละคนต่างก็จะตั้งต้น ณ ที่ตรงกลางของปลายสนามแต่ละข้าง โดยเริ่มต้นการถวายเป็นข้อมก่อนแล้วขึ้นพรหมสี่หน้า (คนหนึ่งขึ้นพรหมหนึ่ง อีกคนหนึ่งขึ้นพรหมอื่น) เสร็จแล้วผู้แสดงทั้งสองจะอยู่ในท่ากุมรำในบริเวณที่ตนถวายเป็นข้อม หันหน้าเข้าหากัน พร้อมทั้งจะรำ เมื่อทั้งสองรำ เสร็จแล้วก็ต้องกลับมาอยู่ที่เดิมของตน เพื่อที่จะแสดงในขั้นต่อไป

ทิศทางการรำ

ทิศทางการรำมีอยู่ ๒ แบบ คือ

๑. เดินตรง คือการรำรำที่เดินหน้าตรงไปทิศข้างหน้า หรือถอยหลังเป็นเส้นตรง และการเดินรำรำที่หันเอาด้านข้างซ้ายหรือขวานำเป็นเส้นตรง ดังรูป



๒. เดินสลับฟันปลา คือการรำรำซึ่งเดินเฉียงไปทางซ้ายและทางขวา สลับไปมาท่ามุมหนึ่งมุมฉาก หรือที่เรียกว่าเดินซิกแซก ดังรูป

จุดเริ่มต้น



ไม้รำตามแบบของ ท่านอาจารย์นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา มีทั้งหมด ๑๒ ไม้  
ดังนี้

ไม้รำที่	ชื่อ	วิธีการเดิน
๑	ต่อด้าม	สลับพื้นปลา
๒	แบก	สลับพื้นปลา
๓	หักงู	สลับพื้นปลา
๔	เรียงหมอน	สลับพื้นปลา
๕	ตัดหัวเทียน	สลับพื้นปลา
๖	หงษ์ปีกหัก	เดินตรงใช้ด้านข้างไป
๗	ส่องกลิ้ง	เดินตรง
๘	กากบาท	สลับพื้นปลา
๙	พื้นสี่คา	เดินตรง
๑๐	สอดสร้อย	สลับพื้นปลา
๑๑	ลด-ลอย	เดินตรง
๑๒	เทพรำพึง	สลับพื้นปลา

## ไม้รำที่ ๑ ชื่อ ต่อค้ำม (เดินสลับฟันปลา)



## ปฏิบัติดังนี้

๑. อยู่ในท่าควมรำ โดยยืนก้าวเท้าขวาแยกออกข้างหน้า (เท้านำเท้าตาม) วางดาบมือซ้ายบนไหล่ซ้ายขนานพื้น ดาบมือขวาวางพาดขวาขวา เข่าขวาย่อเล็กน้อย น้ำหนักตัวอยู่ระหว่างเท้าทั้งสอง
๒. ตั้งดาบมือซ้ายออกข้างหน้า
๓. ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางขวาหนึ่งก้าว ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ค้ำมดาบมือขวาจับและอยู่กับกลางดาบซ้าย (ต่อค้ำม) เข่าซ้ายย่อลงเล็กน้อย
๔. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า



๕. หันไปทางซ้ายมือหนึ่งมุดจาก วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ตั้งดาบมือขวาขึ้นข้างหน้า  
ดาบมือซ้ายลดลงพาดขาซ้าย
๖. ก้าวเท้าขวาเดินเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งมุดจาก ยกดาบซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ด้าม  
ดาบมือซ้ายจับแตะอยู่กับตัวดาบ มือขวาที่ตั้งอยู่ (ต่อด้าม)
๗. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ยกเท้าขวาขึ้น ปิดลำตัวมาทางขวา วางเท้าขวา  
ลงข้างหน้า อยู่ในท่าคุมรำ โดยมือซ้ายพาดไหล่ให้ขนานพื้น ดาบมือขวาพาดขาขวา  
นำหนักตัวอยู่ระหว่างเท้าทั้งสอง

ไม้รำที่ ๒ ชื่อ แบก (เดินสลับพื้นปลา)

ปฏิบัติดังนี้



๑. จากท่าคูมร่า ก้าวเท้าซ้าย  
เฉียงไปทางขวา ๑ ก้าว  
ยกดาบมือขวาขึ้นพาดบนไหล่  
ขวา ลดดาบมือซ้ายลงพาด  
ขาขวา ย่อเข้าซ้ายเล็กน้อย

๒. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ดาบมือขวา  
อยู่ในลักษณะแบก ดาบมือซ้ายพาดอยู่  
หน้าขาซ้าย



๓. ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้าให้ได้  
ฉาก





๕. ปิดลำตัวไปทางซ้ายมือหนึ่งมุม จาก วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ยกดาบมือขวาขึ้นตั้งข้างหน้า ก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางซ้าย หนึ่งก้าวลดดาบมือขวาพาดบน ขาขวา ยกดาบมือซ้ายขึ้นพาด บนไหล่ซ้าย ให้ขนานพื้น

๕. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ดาบมือซ้าย อยู่ในลักษณะแบก ดาบมือขวาพาดอยู่ หน้าขาขวา



๖. ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้าให้ได้ จาก หันตัวไปทางขวามือหนึ่ง มุมจาก วางเท้าขวาลงข้าง หน้า อยู่ในท่ากุมรำ



ไม่ว่าที่ ก ชื่อ ทิศทุ (เดินกลับนับเวลา)



รูปร่าง ดังนี้

๑. จากท่าควมร่า ตั้งดาบมือซ้ายอยู่ด้านหน้า
๒. ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางขวาหนึ่งก้าว ยกดาบมือขวาขึ้นเสมอไหล่ (ทิศทาง) ปลายดาบชี้ขึ้น ๔๔ องศา ดาบมือซ้ายยกระดับเอวด้านซ้าย ปลายดาบชี้ไปข้างหน้า
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า ดาบทั้งสองยังอยู่ในลักษณะเดิม



๔. หันตัวไปทางซ้ายมือหนึ่งมุมจาก วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ลดดาบมือขวาลงตั้งข้างหน้า ดาบมือซ้ายพาด ขาซ้าย



- ๕. ก้าวเท้าขวาเดินเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว ยกดาบมือซ้ายขึ้นเสมอไหล่ (ตัดหู)  
ดาบมือขวายกขึ้นไว้ที่เอวด้านขวา ย่อเข้าขวาเล็กน้อย
- ๖. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา



- ๗. ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้าหนึ่ง  
มุมฉาก มือทั้งสองอยู่ใน  
ลักษณะเดิม

- ๘. บิดตัวไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก  
วางเท้าขวาลง ดาบมือซ้าย  
ยกพาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวา  
พาดขวาขวา อยู่ในท่าควมร่า





ประวัติ ดังนี้

๑. จากท่าคู่มร่า โดยยืนให้เท้าขวาแยกออกข้างหน้า นวดแขนมือขึ้นไหล่ซ้าย ตามมือขวาถือเสียงพาดซาซว ย่อเข้าขวาเล็กน้อย เริ่มต้นด้วยตั้งตามมือขวาอยู่ข้างหน้า
๒. ก้าวเท้าซ้ายเดินเสียงไปข้างหน้าหนึ่งก้าว ยกดาบมือขวาขึ้นเสมอใบหู (ทัดหู) ขนานพื้น ยกดาบมือซ้ายให้ขนานดาบมือขวา โดยวางใต้ศอกขวาย่อเข้าซ้ายเล็กน้อย
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า



๔. บิดลำตัวไปทางซ้ายหนึ่งมุมลาก วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ลดดาบมือขวาลงข้างหน้า ย่อเข้าซ้ายเล็กน้อย
๕. ก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว ยกดาบมือซ้ายเสมอใบหู (ทัดหู) ขนานพื้น (หูซ้าย) ยกดาบมือขวาสลับให้ขนานกับดาบซ้าย โดยสอดใต้ศอกซ้าย ย่อเข้าขวาเล็กน้อย



- ๖. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้า ตามทั้งสองอยู่ในลักษณะเดิม
- ๗. ปิดลำตัวไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก วางเท้าขวาลงข้างหน้า ยกตามมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ตามมือขวาพาดขวาขวา ย่อเข้าขวาเล็กน้อย
- ๘. อยู่ในท่าคุมรำ

ไม้รำที่ ๔ ชื่อ ดัดหัวเทียน (เดินสลับฟันปลา)



ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมรำ ตั้งคานมือซ้ายข้างหน้าให้ตั้งฉากกับพื้น
๒. ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก ยกคานมือขวาขึ้นขนานพื้นให้ปลายคานจดกับปลายคานซ้าย ให้คานทั้งคู่ทำมุมฉาก
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นให้ตั้งฉาก คานทั้งสองมืออยู่ในลักษณะเดิม



๔. หันตัวไปทางซ้ายหนึ่งมุมฉาก ยกคานมือขวาหมุนคานผ่านศีรษะมาพาดบนไหล่ขวา คานมือซ้ายพาดบนขาซ้าย



๕. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ตั้งดาบมือขวา ให้ตั้งฉากกับพื้น ดาบมือซ้ายพาดบนหน้าขาซ้าย



๖. ก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางซ้าย หนึ่งมุมฉาก ยกดาบมือซ้ายขึ้น ขนานพื้นให้ปลายดาบมือซ้าย จดปลายดาบมือขวา

๗. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา



๘. ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้าให้ได้ฉาก ยกดาบมือซ้ายหมุนผ่านศีรษะไปวาง พาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวาพาดหน้าขาขวา

๙. หันตัวไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก วางเท้าขวาลงข้างหน้า อยู่ในท่ากุมรำ



ไม้รำที่ ๖ ชื่อ ยักษ์หรือหงษ์ปีกหัก (เดินตรงหันข้างไป)



ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมร่า ก้าวเท้าซ้ายเดินตรงไปข้างหน้า (หันด้านข้างไปทิศทางที่จะก้าวไป) ลดดาบมือซ้ายและดาบมือขวาลงตั้งข้างหน้า เข่าทั้งสองย่อลงและแบะออกด้านข้างเล็กน้อย
๒. ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ดาบมือซ้ายวางไว้ที่เดิม สบัดหน้ามองด้านซ้าย
๓. ยกดาบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ ลดดาบมือขวาไว้ด้านหน้าตามเดิม สบัดหน้าหันมองทางด้านขวา



๔. หันหน้ามองตรงไปข้างหน้า พร้อมกับยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ดาบมือซ้ายตั้งไว้ข้างหน้า



๕. ถ่ายนำหนักตัวไปยังเท้าซ้าย ยกเท้าขวาขึ้น ถอยเท้าขวาใกล้หลังหันไปยังด้านตรงข้าม วางเท้าขวาลงทางด้านขวา เข่าทั้งสองย่อลง คบทั้งสองข้างอยู่ในลักษณะเดิม



๖. สบัดหน้ามองทางด้านขวา ยกคบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย คบมือขวาดึงไว้ข้างหน้า  
๗. สบัดหน้ามองทางด้านซ้าย ยกคบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา คบมือซ้ายลดลงดึงไว้ข้างหน้า



๘. หันหน้ามองตรงไปข้างหน้า ยกดาบมือซ้ายขึ้น ลดดาบมือขวาลงตั้งข้างหน้า  
ถ่ายน้ำหนักตัวไปเท้าขวา ยกเท้าซ้ายขึ้น
๙. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว หันหน้าไปในทิศทางตรงกันข้าม ย่อเข้าทั้งสองลง
๑๐. สบัดหน้ามองทางซ้าย ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ลดดาบมือซ้ายลงตั้งข้างหน้า
๑๑. สบัดหน้ามองทางด้านขวา ยกดาบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ลดดาบมือขวาลงตั้งข้างหน้า
๑๒. หันหน้ามองตรงข้างหน้า ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา ลดดาบมือซ้ายลงตั้งข้างหน้า



๑๓. ถ่ายน้ำหนักตัวไปยังเท้า  
ซ้าย ยกเท้าขวาขึ้น พร้อม  
กับหมุนตัวกลับหลังหันสาม-  
มุมฉาก วางเท้าขวาลง  
ข้างหน้า อยู่ในคำคุณจำ

## ไม้รำที่ ๗ ชื่อ ล่องก้อง (เดินตรง)



## ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมรำ ตั้งดาบมือซ้ายขึ้นข้างหน้า ดาบมือขวาลดลงพาดขวาขวา
๒. ดาบมือขวาไขว้ไปด้านหลังลักษณะมัดหลัง ให้ปลายดาบชี้ขึ้นข้างบน ยกดาบมือซ้ายขึ้นเฉียงไปข้างหน้า ท่ามุม ๔๕ องศา หายข้อมือให้ข้อศอกข้างซ้ายงอ พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นแตะข้อศอกซ้ายข้างหน้า
๔. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า พร้อมกับพลิกตัวกลับหลังหันทางด้านขวาไขว้ ดาบมือซ้ายไว้ด้านหลัง ยกดาบมือขวาขึ้นเฉียงไปข้างหน้า ท่ามุม ๔๕ องศา หายข้อมือให้ข้อศอกข้างขวาหาย





๕. ยกเข่าขวาขึ้นรับข้อศอกขวา ดาบมือ  
ขวาชี้ไปข้างหน้า ท่ามุม ๔๕ องศา

๖. พลิกตัวกลับหลังหันทางขวาวางเท้า  
ขวาลงข้างหน้า ดาบมือซ้ายยกพาด  
ไหล่ซ้าย ดาบมือขวาลดลงพาดขาขวา  
อยู่ในท่าคุมรำ



## ไม้รำที่ ๘ ชื่อ กากบาท (เดินสลับฟันปลา)

ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมรำ ตั้งคานมือซ้ายออกข้างหน้า ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปด้านขวาหนึ่งก้าว คานมือขวาที่พาดอยู่หน้าขาขวายกขึ้นไขว้กับคานมือซ้ายเป็นรูปกากบาท ระดับตา



๒. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า
๓. หันตัวมาทางซ้ายหนึ่งมุมฉาก ตั้งคานมือซ้ายมาพาดหน้าขาซ้าย ยกคานมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวา



๔. ก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว คอบมือขวาดังขึ้นข้างหน้า คอบมือซ้ายวาง  
 . พาดขาซ้าย ย่อเท้าขวาลง



๕. ยกคอบมือซ้ายขึ้นวางไขว้กับคอบมือขวา  
 เป็นรูปกากบาท ไขว้อยู่ระดับตา



๖. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา  
 คอบทั้งสองมือยังไขว้อยู่  
 ที่เดิม



๗. ยกเท้าขวาขึ้น บิดลำตัวไปทางขวาหนึ่ง  
 มุมฉาก วางเท้าขวาลงข้างหน้า ยก  
 คอบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ลดคอบมือ  
 ขวาพาดขาขวาอยู่ในท่าคุมรำ

ไม้รำที่ ๔ ชื่อ พันสีดา (เดินตรง)

ประวัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมว่า ก้าวเท้าซ้ายเดินตรงไปข้างหน้า ปิดดาบมือซ้ายพลิกคว่ำลง ลงพื้น ข้างหน้าท่ามุม ๔๕ องศา ยกดาบมือขวาขึ้นด้านบนตั้งเฉียง (ลักษณะเงี้ยว) ให้ดาบมือซ้าย ลำตัว ดาบมือขวาอยู่ในระดับเส้นตรงเดียวกัน ย่อเข้าซ้ายลง



๒. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย



๓. ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า



๔. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า พร้อมกับบิดลำตัวกลับหลังหันทางขวา ยกดาบมือซ้ายขึ้นข้างบนเฉียงขึ้น (ลักษณะเงี้ยว) ลดดาบมือขวาลงข้างหน้า บิดมือให้ดาบมือขวาชี้ลงพื้นท่ามุม ๔๕ องศา ย่อเข้าขวา



๕. ถ้าย่น้ำหนักตัวไปอยู่เท้าซ้าย ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้า
๖. หมุนตัวกลับหลังหันทางขวา ดาบมือซ้ายพาดขวา ดาบมือซ้ายวางพาดไหล่ซ้าย วางเท้าขวาลงข้างหน้า อยู่ในท่าคุมรำ



## ไม้รำที่ ๑๐ ชื่อ สอดสร้อย (เดินสลับพื้นปลา)

ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมร่า
๒. ก้าวเท้าซ้ายเดินเฉียงไปทางขวาหนึ่งก้าว ดาบมือซ้ายตั้งขึ้นข้างหน้า
๓. ล้มดาบมือขวาปลายดาบเฉียงลงพื้นข้างหน้า ยก ดาบมือซ้ายไขว้ข้างหน้าดาบ  
มือขวาเป็นรูปกากบาท
๔. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า
๕. ดึงดาบมือขวาขึ้นด้านบน ลดดาบมือซ้ายลงด้านล่างในลักษณะสอดสร้อย
๖. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ ดาบมือซ้ายลดลงพาดขาซ้าย





๗. ก้าวเท้าขวาเฉียงทางด้านซ้ายหนึ่งก้าว ยกดาบมือขวาตั้งขึ้นข้างหน้า ดาบมือซ้ายพาดขวาซ้าย
๘. ล้มดาบมือซ้ายลง ให้ปลายดาบชี้ลงพื้น ยกดาบมือขวาไขว้หน้าดาบมือซ้าย เป็นรูปกากบาท

๙. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้า



๑๐. ตั้งดาบมือซ้ายขึ้นพาดไหล่ซ้าย ลดดาบมือขวาลง พาดขวาขวา ลักษณะสอดสร้อย
๑๑. ปิดลำตัวไปทางขวาหนึ่งมุมจากวางเท้าขวาลงข้างหน้า อยู่ในท่าคุมรำ

ไม้ร่ำที่ ๑๑ ชื่อ ลดล่อ (เดินตรง)

ปฏิบัติ ดังนี้

๑. จากท่าควมร่ำ ตั้งดาบมือซ้ายออกข้างหน้า
๒. ย่อเข่าทั้งสองลง ดาบมือซ้ายยกขึ้นระดับหน้าผาก ปลายดาบชี้ไปด้านหลัง ดาบมือขวาลดลง เหยียดแขนชี้ปลายดาบไปด้านหลังเฉียงลงพื้น ตามองไปตามปลายดาบทั้งสอง



๓. ก้าวเท้าซ้ายเดินตรงไปข้างหน้าหนึ่งก้าว

๔. ถ่ายน้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย ถอยเท้าขวาไปด้านหลังหนึ่งก้าว
๕. ตั้งดาบมือขวาขึ้นระดับหน้าผาก ดาบมือซ้ายลดลง ปลายดาบทั้งสองชี้ไปด้านหลัง





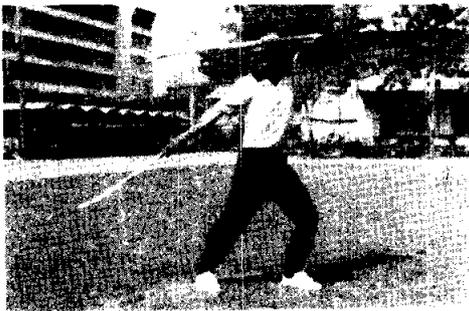
๕. ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าหนึ่งก้าว  
ขาทั้งสองย่อ

๖. ถอยเท้าซ้าย ปิดลำตัวไปด้านซ้าย

๗. ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าหนึ่งก้าว  
พร้อมกับดึงดาบมือซ้ายมาอยู่ระดับ  
หน้าผาก ดาบมือขวาลดลงเหยียด  
แขนไปด้านหลัง



๘. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว

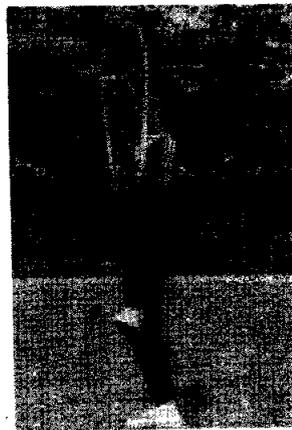


๙. ถ่ายน้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย ยกเท้าขวา  
ขึ้นปิดลำตัวกลับหลังหัน ดาบมือขวาลด  
ลง ดาบมือซ้ายยกผ่านศีรษะ

๑๐. วางเท้าขวาลงข้างหน้า ดาบมือซ้าย  
พาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวาพาดหน้าขา  
ขวาอยู่ในท่าคุมรำ



## ไม้รำที่ ๑๒ ชื่อ เทพรำพิง (เดินสลับฟันปลา)



จากท่าคูมร่าปฏิบัติดังนี้

๑. คلابมือซ้ายตั้งขึ้นข้างหน้า คلابมือขวาแตะขาขวา
๒. ก้าวเท้าซ้ายเดินเฉียงไปทางขวาหนึ่งก้าว พับข้อศอกมือซ้ายและมือขวาเข้าหน้าอกปลายคางทั้งสองตั้งขึ้นค้ำบนเขมนามกับ ให้คلابมือซ้ายอยู่ด้านนอกลำตัว
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นตั้งฉาบ



๔. ปิดลำตัวไปด้านซ้ายหนึ่งมุมฉาก ดาบมือขวาพาดไหลขวา ดาบมือซ้ายพาดขวาซ้าย
๕. ตั้งดาบมือขวาขึ้นข้างหน้า ดาบมือซ้ายพาดขวาซ้าย
๖. ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าหนึ่งก้าว พับข้อศอกทั้งสองข้างไว้ที่หน้าอก ปลายดาบทั้งสองตั้งขึ้นด้านบน ขนานกัน ดาบมือขวาอยู่ด้านนอกลำตัว
๗. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ยกเท้าขวาขึ้นตั้งฉาก
๘. ปิดลำตัวไปทางขวาหนึ่งมุมฉาก วางเท้าขวาลงข้างหน้า ดาบมือซ้ายพาดไหลซ้าย ดาบมือขวาพาดขวาขวา อยู่ในท่าคุมรำ

การกลับหัวสนามไม้รำ

การกลับหัวสนามไม้รำ หมายถึง การปฏิบัติของผู้เล่นเมื่อได้รำรำไม้ใดไม้หนึ่งไปจนสุดสนาม หรือสุดระยะที่กำหนดไว้จำเป็นต้องกลับหัวสนาม เมื่อรำกลับไปยังที่เดิม และเมื่อรำมาถึงที่ของตนแล้ว ก็ต้องกลับหัวสนามอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหันหน้าเข้าหาคู่ต่อสู้

วิธีที่ ๑ จากท่าคุมรำ ปฏิบัติดังนี้



๑. ตั้งดาบซ้ายขึ้นข้างหน้า ยกดาบมือขวาขึ้นพาดไหล่ขวาให้ดาบขวายู่กึ่งกลางของส่วนคมดาบมือซ้าย (ต่อตาม)
๒. ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว
๓. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นให้ตั้งฉาก
๔. วางเท้าซ้ายลงพื้นพร้อมกับล้มดาบมือซ้ายเฉียงลงพื้น ดาบมือขวาไขว้ดาบมือซ้ายอยู่ด้านหน้าเป็นรูปกากบาท (ล้มดาบ)
๕. ชักดาบมือซ้ายขึ้น ลดดาบมือขวาลง (สอตสร้อย) ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้า หมุนตัวกลับหลังหันทางขวา
๖. ดาบมือซ้ายพาดไหล่ซ้าย ดาบมือขวาพาดขวาขวาวางเท้าขวาลงอยู่ในท่าคุมรำ



วิธีที่ ๒ จากท่าคูมร่า ปฏิบัติดังนี้



๑. ตั้งคานมือซ้ายขึ้นข้างหน้า คานมือขวาพาด  
ขาขวา



๒. ก้าวหน้าซ้ายเดินตรงไปข้างหน้าหนึ่งก้าว  
พร้อมกับหมุนคานมือขวาไปด้านหลัง และให้  
ผ่านศีรษะมาด้านหน้า ตามองตามคานมือขวา



๓. ล้มคานมือซ้ายโดยหงายข้อมือให้ปลายคาน  
เฉียงลงพื้น คานมือขวาไขว้ด้านหน้าคานมือ  
ซ้ายเป็นรูปกากบาทและขนานพื้น

๔. ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ยกเท้าซ้ายขึ้นข้าง  
หน้าให้ได้ฉาก

๕. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า ถ้าย่น้ำหนักตัวไปยัง  
เท้าซ้าย ยกเท้าขวาขึ้นพร้อมกับตั้งคานมือซ้าย  
ขึ้นด้านบน ลดคานมือขวาลงด้านล่าง ลักษณะ  
สอดคล้อง



๖. หมุนตัวกลับหลังหันทางขวา  
คานมือซ้ายพาดไหล่ซ้ายคาน  
มือขวาพาดขาขวา อยู่ในท่า

คูมร่า



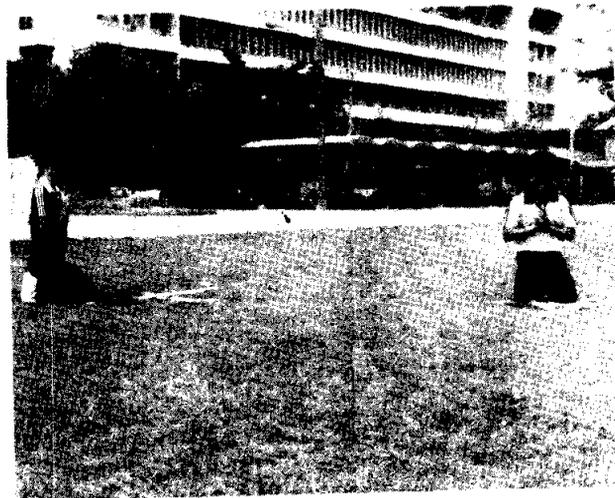
## การสอดสร้อยลงนั่ง

การสอดสร้อยลงนั่งกระทำต่อจากการรำ เสร็จสิ้นลงบริเวณเดียวกับที่ตนเองนั่ง เมื่อเริ่มการแสดง พรหมนั่งสอดสร้อยลงนั่งโดยหันด้านขวามือไปทางคู่ต่อสู้ พรหมยืนสอดสร้อยลงนั่งโดยหันหน้าไปทางคู่ต่อสู้



สอดสร้อยลงนั่ง ปฏิบัติดังนี้

๑. จากท่าควมรำ ลดดาบมือขวาลักษณะหงายมือให้เฉียงลงพื้นข้างหน้า ยกดาบมือซ้ายไว้กับดาบมือขวาเป็นรูปกากบาท ยกเท้าขวาขึ้นข้างหน้า พร้อมกับดึงดาบมือขวาขึ้นข้างบน ลดดาบมือซ้ายลงด้านล่าง ลักษณะสอดสร้อย



๒. วางเท้าขวาลง ลดดาบมือซ้ายลักษณะหงายมือให้เฉียงลงพื้นข้างหน้า ยกดาบมือขวาไว้กับดาบมือซ้ายเป็นรูปกากบาท ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า พร้อมกับดึงดาบมือซ้ายขึ้นข้างบน ลดดาบมือขวาลงด้านล่าง ลักษณะสอดนร็อย
๓. วางเท้าซ้ายลง ปฏิบัติตามข้อ ๑ และ ๒ สลับกัน พร้อมกับค่อย ๆ ย่อเข่าลง จนกระทั่งลงในลักษณะพรหมนั่งและพรหมยืน

## การถวายบังคมเร็ว

การถวายบังคมเร็ว เป็นการแสดงต่อจากการจ้วงลงสู่ที่นั่งของการขึ้นพรหมนั่ง และพรหมยืนแล้ว เสียงปี่กลองจะหยุดบรรเลงชั่วคราวเพื่อให้ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายได้เปลี่ยนอาวุธที่ใช้รำเป็นอาวุธที่ใช้ตี หรือถ้าใช้ไม้ตีเป็นไม้รำอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องเปลี่ยนอาวุธเมื่อเสร็จจากการเปลี่ยนอาวุธแล้ว เสียงปี่กลองจะบรรเลงเป็นเพลงเร็ว ซึ่งแสดงว่าการต่อสู้กำลังจะเริ่มขึ้น ผู้แสดงจะเริ่มการถวายบังคมเร็ว เพื่อแสดงความเคารพและระลึกถึงครูอาจารย์อีกครั้งหนึ่ง

การถวายบังคมเร็วปฏิบัติเช่นเดียวกับการถวายบังคมในตอนแรกนั่นเอง แต่ปฏิบัติให้เร็วขึ้น ตามเสียงเพลงจึงเรียกว่า "การถวายบังคมเร็ว"

## การเดินแปลง

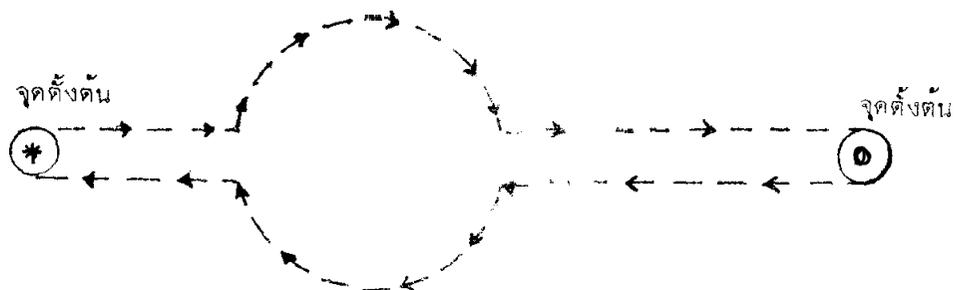
การเดินแปลง เป็นการปฏิบัติต่อจากการถวายบังคมเร็ว เป็นการเริ่มต้นของการต่อสู้นั่นเอง ทั้งคู่จะอยู่ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะเข้าต่อสู้กัน แต่ยังไม่ตรงเข้าต่อสู้กันเลยทีเดียว มีการดูชั้นเชิงกันก่อน

การเดินแปลงแบบการเล่น ทั้งคู่จะเดินไปจนสุดหัวสนามแล้วกลับหัวสนาม เดินแปลงกลับมา เดินแปลงกลับมาอยู่ที่เดิมของตน โดยสวนทางกันทางด้านขวามือ ขณะที่สวนทางกันก็มีการสัมผัสอาวุธกันบ้างเล็กน้อย เพื่อดูชั้นเชิงและเล่ห์เหลี่ยมกันและกันหรือจะไม่สัมผัสกันก็ได้ แต่จะต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ สายตา และปลายดาบจะต้องมองและชี้ไปยังคู่ต่อสู้ตลอดเวลา

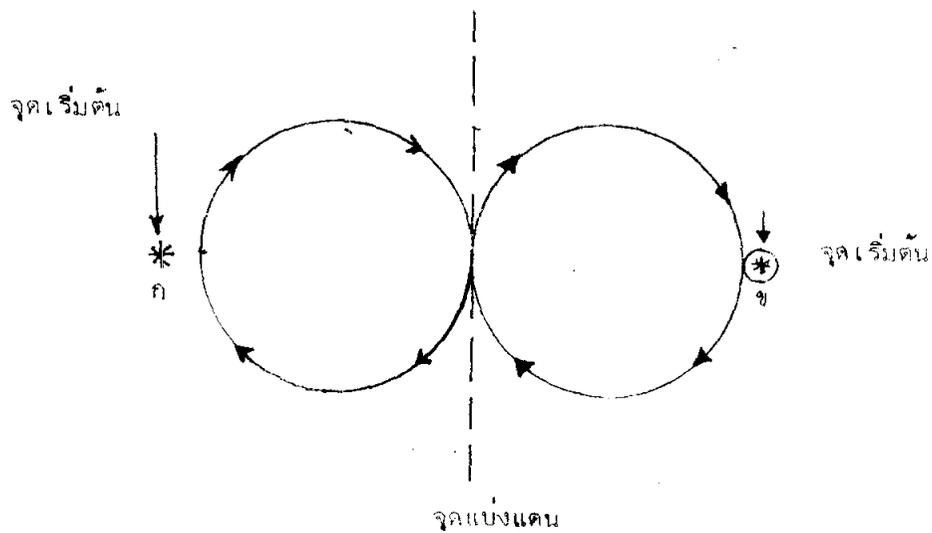
การเดินแปลงแบบการแข่งขัน ทั้งคู่จะเดินไปลงไปยังจุดแบ่งสนามที่กำหนดไว้ เลี้ยวขวา เดินแปลงกลับมาถึงจุดเดิมของตน แล้วจึงกลับหัวสนาม เดินแปลงหันหน้าเข้าหากัน

การเดินแปลงจะเสร็จสิ้นลงเมื่อทั้งคู่กลับมาอยู่ที่เดิมของตน

ทิศทางการเดินแปลง  
การเดินแปลงแบบเส้น

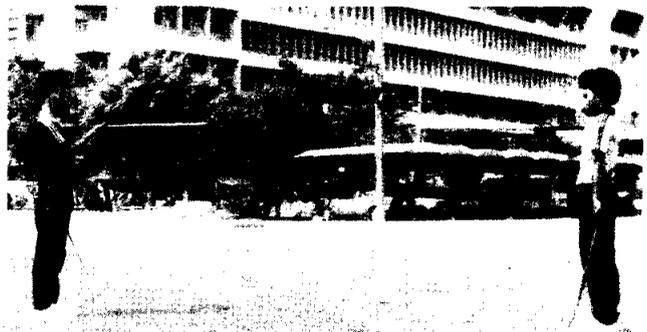
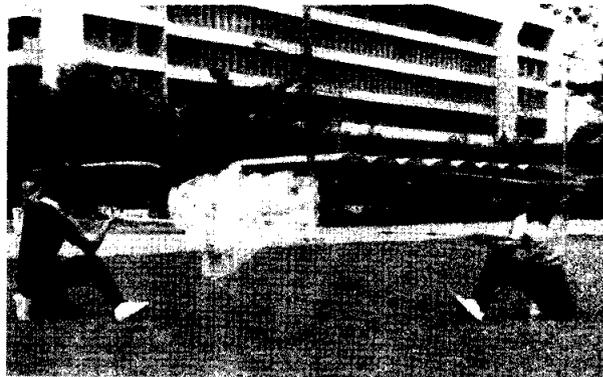
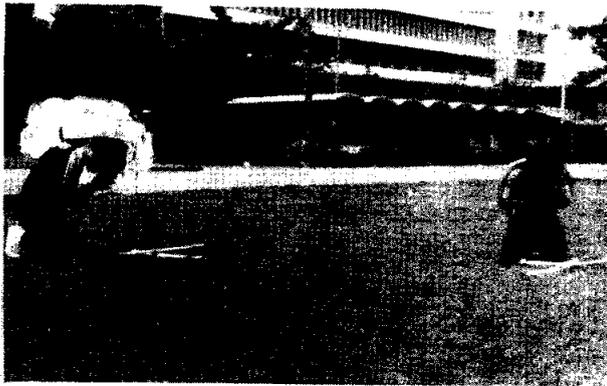


การเดินแปลงแบบแข่งขัน

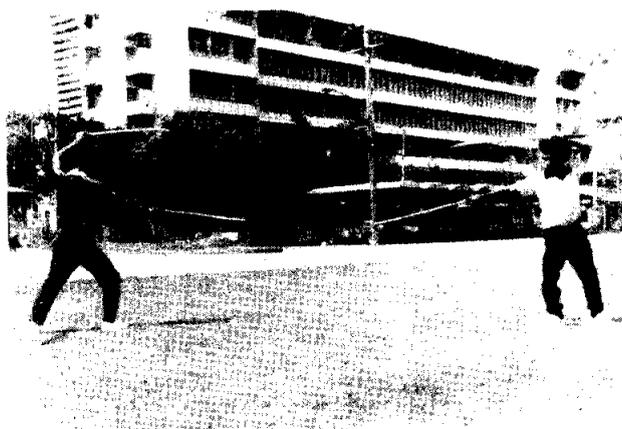


## การเดินแปลง ปฏิบัติดังนี้

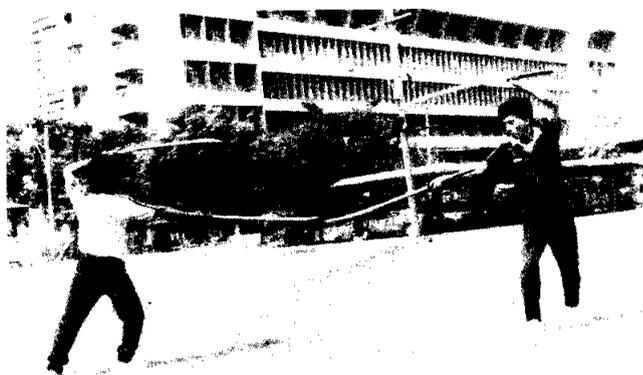
๑. นั่งคุกเข่าบนเท้าทั้งสองข้าง เข้าทั้งสองแยกออกพองาม พนมมืออยู่ที่ทรงอก  
ก้มด้วยมือไหว้ดาบซึ่งวางอยู่ข้างหน้า มือทั้งสองจับดาบ โดยก้มตัวลงเล็กน้อย
๒. ตั้งเข่าขวาขึ้นข้างหน้าวางด้วยสันเท้า ยกดาบขึ้น ปลายดาบชี้ไปทางคู่ต่อสู้  
ดาบมือซ้ายอยู่บนเหนือคิ้วขนานพื้น สอกมือขวาวางที่เข่าขวา
๓. โนม่น้ำหนักตัวไปเท้าขวา ลุกขึ้นยืน รวบเท้าทั้งสองเข้าด้วยกัน ดาบมือขวายกขึ้น  
ให้ด้ามดาบอยู่ทางหน้าอกด้านซ้าย ปลายดาบชี้ไปยังคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว  
ด้านซ้าย พรหมนั่งปลายดาบขวาชี้ขึ้นด้านบน



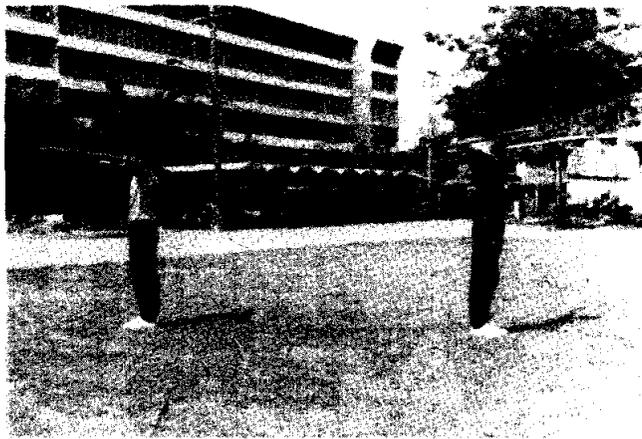
๔. ก้าวเท้าขวาออกข้างหน้า คามือซ้ายยกขึ้นระดับหน้าผาก คามือซ้ายเหยียด  
ออกด้านหน้า ปลายคางทั้งสองชี้คู่ต่อสู้
๕. ลากเท้าซ้ายรวมเข้ากับเท้าขวา ทำเช่นเดียวกับข้อ ๓.
๖. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๔. และข้อ ๕. ตามลำดับ ปฏิบัติเช่นนี้ประมาณ ๓-๔ ครั้ง



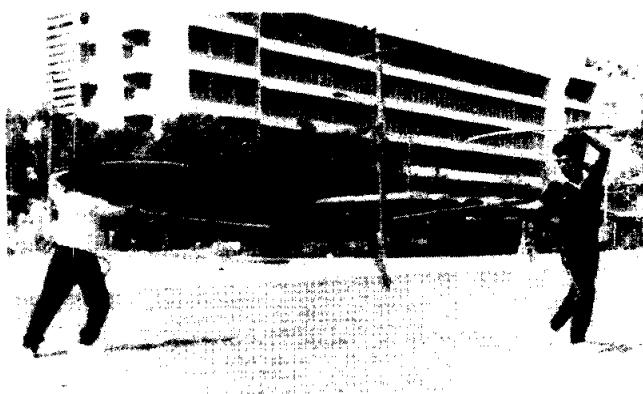
๗. ก้าวเท้าขวาออกทางด้านซ้ายมือหนึ่งก้าว ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ก้าวเท้าขวา  
ออกหนึ่งก้าว ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ลักษณะสไลด์เป็นรูปร่างโค้งครึ่งวงกลม  
ปฏิบัติจนกว่าจะ ยืนในที่ที่ของคู่ต่อสู้เมื่อเริ่มต้น



๘. รวบเท้าทั้งสองเข้าด้วยกัน ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๓
๙. ปิดตัวไปด้านซ้าย ก้าวเท้าขวาไขว้ด้านหน้าเท้าซ้ายหนึ่งก้าว ย่อลำตัวลง ดาบมือซ้ายยกขึ้นระดับหน้าผาก ดาบมือขวาลดต่ำลงปลายดาบทั้งสองชี้ไปยังคู่ต่อสู้
๑๐. ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา รวบเท้าชิดลำตัวหันเข้าหาคู่ต่อสู้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๓.
๑๑. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๙.
๑๒. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๓. และข้อ ๙. สลับกัน ประมาณ ๓-๔ ครั้ง
๑๓. ปิดลำตัวกลับหลังหันทางด้านซ้าย เท้าซ้ายจะอยู่หน้าเท้าขวา กางแขนทั้งสองออกด้านข้างระดับไหล่ ปลายดาบทั้งสองชี้ไปข้างหน้า ขนานพื้น ทำท่ากลับหัวสนาม  
เดินแปลง



๑๔. รวบเท้าเข้าหากัน ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๓. แต่พรหมหนึ่งไม่ต้องตั้งปลายดาบชี้ขึ้น  
ด้านบน ชี้ปลายดาบไปทางคู่ต่อสู้
๑๕. ก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๔.
๑๖. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑๔. และ ๑๕. สลับกันประมาณ ๓-๔ ครั้ง
๑๗. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๗. สไลด์เป็นรูปโค้งครึ่งวงกลมไปยังจุดเดิมที่ตนเอง  
เริ่มต้น
๑๘. ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๘, ๙, ๑๐ ตามลำดับ สลับกัน ๓-๔ ครั้ง
๑๙. กลับหัวสนามเดินแปลง
๒๐. หันหน้าเข้าหาคู่ต่อสู้ พร้อมทั้งจะอย่างสามมุมต่อไป



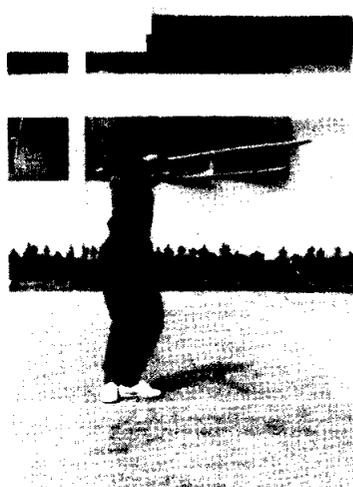


การกลับหัวสนามเดินแปลง ปฏิบัติดังนี้



๑. เท้าซ้ายอยู่หน้าเท้าขวา น้ำหนักตัวอยู่  
ระหว่างเข้าทั้งสอง แขนทั้งสองกางออก  
ด้านข้างระดับไหล่ ดาบทั้งสองชี้ไปด้าน  
หน้าขนานพื้น

๒. โนมือน้ำหนักตัวไปเท้าซ้าย  
ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย  
ยกเท้าซ้ายขึ้นข้างหน้า



๓. วางเท้าซ้ายลงข้างหน้า โนม้อำตัวลง  
รวบแขนทั้งสองเข้าหากันให้ดาบมือ  
ขวาอยู่ด้านบนเหนือศีรษะ



๔. นำหนักตัวอยู่เท้าซ้าย ยกเท้าขวา  
ขึ้นข้างหน้า ปิดลำตัวกลับหลังหัน  
ทางขวา

๕. วางเท้าขวาหลังข้างหน้า  
ลดดาบมือขวา ลง ยกดาบ  
มือซ้ายขึ้น ลักษณะเตรียม  
พร้อมที่จะฟัน ย่อเข้าขวา  
เล็กน้อย



การเดินเซาหาคู่ต่อสู้  
(อย่างสามมุม)

ปฏิบัติดังนี้

- ๑. ก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางด้านซ้ายหนึ่งก้าว ยกดาบมือซ้ายขึ้นเหนือศีรษะ อยู่ในลักษณะเตรียมฟัน ดาบมือขวาดังอยู่ข้างหน้า ให้ปลายดาบอยู่ระดับสูงกว่าตามดาบซ้ายไปทางคู่ต่อสู้ เพื่อใช้ในการป้องกัน ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา ก้าวเท้าขวาออกข้างหน้าหนึ่งก้าว พร้อมกับปิดลำตัวไปทางด้านขวา



๒. ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางด้านขวาหนึ่งก้าว ลดคาบมือซ้ายลงอยู่ด้านหน้าลำตัว ยกคาบมือขวาขึ้นเหนือศีรษะ ลักษณะเตรียมพื้น ปลายคาบมือซ้ายชี้ไปทางคู่ต่อสู้ ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้าหนึ่งก้าว พร้อมกับบิดลำตัวไปทางด้านซ้าย
๓. ปฏิบัติตามข้อ ๑. และ ๒. ตามลำดับ สลับไปมาจนกว่าจะเข้าโจมตีคู่ต่อสู้

### การตีแม่ไม้คาบสองมือ

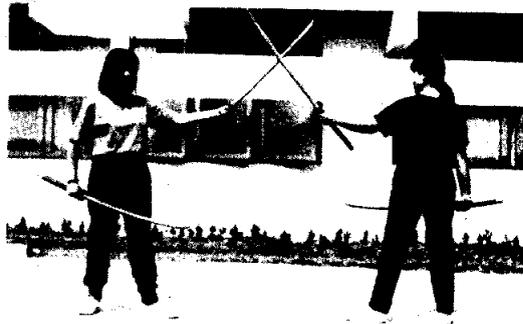
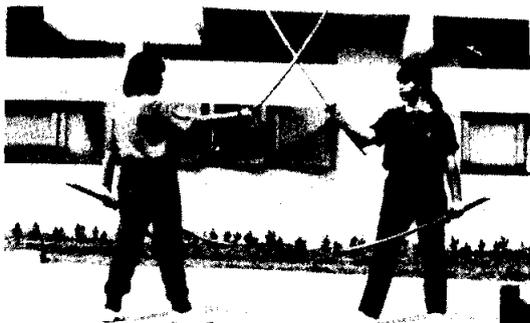
การตีแม่ไม้คาบสองมือ เป็นการฝึกการตีเพื่อต่อสู้กัน ต้องฝึกทั้งการตีรุกและตีรับ ในลักษณะแบบเดียวกัน ซึ่งแยกการฝึกหัดตีออกเป็นคู่ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้อาวุธและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างสัมพันธ์กัน เช่น เท้า มือ หน้า ตา ลำตัว แขน ขา จะต้องเคลื่อนไหวในลักษณะให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไว การฝึกหัดจะต้องฝึกจากท่าง่าย ๆ ไปหาท่าที่ยาก จากน้อยไปหามาก จะต้องตีด้วยความรวดเร็วและแม่นยำ

การตีมี ๒ ชนิด คือ

- การตีรุก หมายถึง การตีที่บุกทำอันตรายคู่ต่อสู้ โดยใช้ท่าทางการตีตามหลักวิชา เช่น ตีบนซ้าย บนขวา ล่างซ้าย ล่างขวา ตีศีรษะ เป็นต้น
- การตีรับ หมายถึง การรับท่าการตีของฝ่ายรุก ตามหลักวิชา เพื่อความปลอดภัย และเพื่อหาจังหวะหรือโอกาสในการที่จะกลับเป็นฝ่ายรุกบ้าง

การตีแม่ไม้ทั้งหมด ๖ ไม้ ดังนี้คือ

ไม้ตีที่ ๑ (พื้นโหล่ - โหล่)

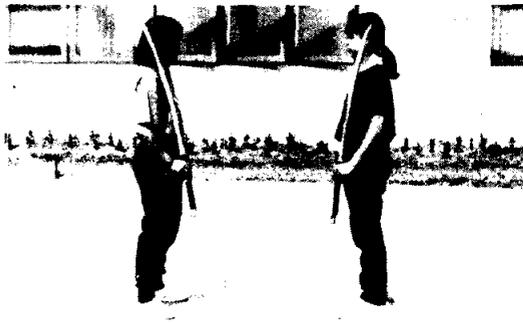


ปฏิบัติดังนี้

๑. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับยืนหันหน้าเข้าหากัน ห่างกันพอประมาณ ยกดาบทั้งสองขึ้น ด้านหน้าลำตัวให้ขนาดกัน (ท่าคุมตี)
  ๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ ใช้ดาบมือขวาฟันบ่าซ้ายคู่ต่อสู้ ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว
  ๓. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวาของคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว
- ฝ่ายรับถอยเท้าขวาไปด้านหลังหนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว

หมายเหตุ ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับจะต้องหันส่วนแฉกของลำตัวเข้าหาคู่ต่อสู้

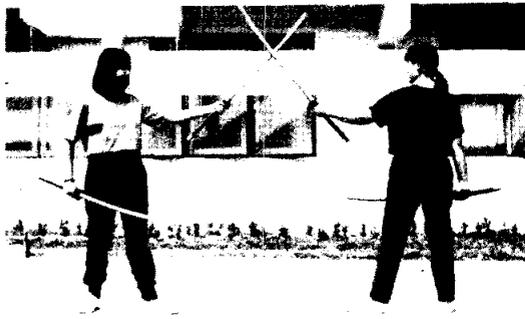
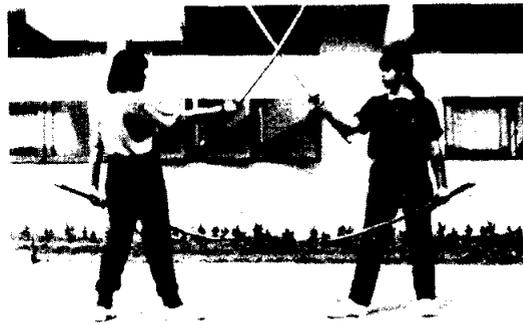
ไม้ดีที ๒ (ฟันไหล่ - ไหล่, ขา - ขา)



ปฏิบัติดังนี้

๑. จากท่าคุมดี

๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ โดยใช้ดาบมือขวาฟันบ่าซ้ายคู่ต่อสู้ ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว



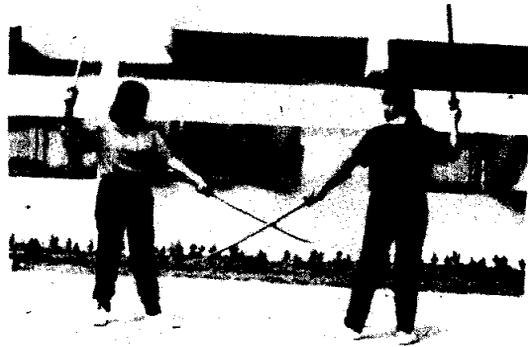
๓. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า หนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวา ของคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง หนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว



๔. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ ใช้ดาบมือขวาฟันขาด้านซ้ายของ ฝ่ายรับ ดาบมือซ้ายยกขึ้นด้านบน เหนือศีรษะ ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง ดาบมือขวารับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือซ้ายยกขึ้นด้านบน เหนือศีรษะ

๕. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ

ใช้ดาบมือซ้ายฟันขาด้านขวาของฝ่ายรับ  
ดาบมือขวายกขึ้นด้านบนเหนือศีรษะ  
ฝ่ายรับถอยเท้าขวาไปด้านหลัง ดาบมือ  
ซ้าย รับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวา  
ยกขึ้นด้านบนเหนือศีรษะ



ไม้ตีที่ ๓ (ฟันไหล่ - ไหล่, ขา - ขา)

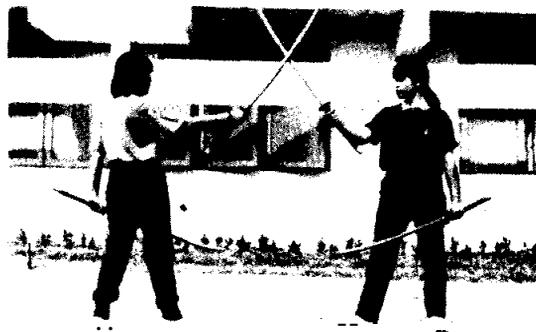


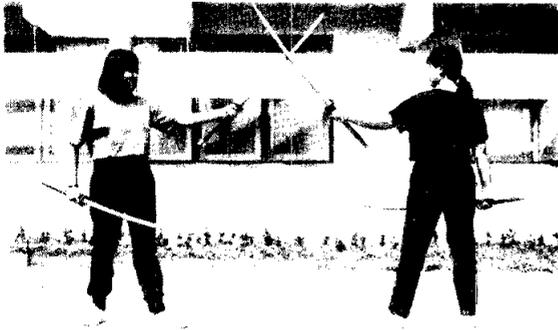
ปฏิบัติดังนี้

๑. จากท่าคุมตี

๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้

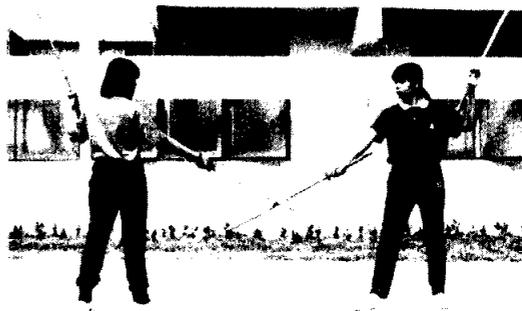
โดยใช้ดาบมือขวาฟันบ่าซ้ายคู่ต่อสู้  
ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว





๓. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า  
หนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวา  
ของคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว  
ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง  
หนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับ  
การฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่  
ข้างลำตัว

๔. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ  
ใช้ดาบมือขวาฟันขาด้านซ้ายของ  
ฝ่ายรับ ดาบมือซ้ายยกขึ้นด้านบน  
เหนือศีรษะ  
ฝ่ายรับ ถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง  
ดาบมือขวารับการฟันของฝ่ายรุก  
ดาบมือซ้ายยกขึ้นด้านบนเหนือศีรษะ



๕. ฝ่ายรุก ดวิดดาบมือขวาฟันขาขวา  
ฝ่ายรับ พร้อมกับยกเท้าขวาขึ้น  
ข้างหน้า  
ฝ่ายรับ ดวิดดาบมือขวารับการฟัน  
ขาของฝ่ายรุก พร้อมกับยกเท้าขวา  
ขึ้นข้างหน้า ดาบมือซ้ายของฝ่ายรุก  
และฝ่ายรับยกขึ้นเหนือศีรษะ



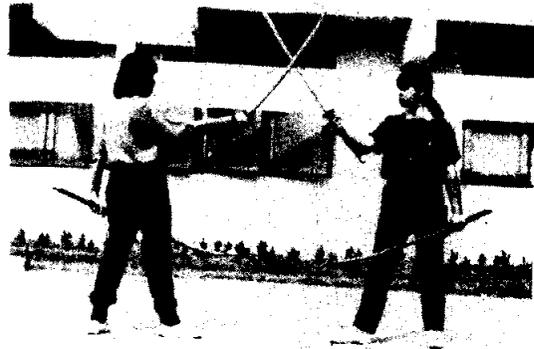
ไม้ตีที่ ๔ (ฟันใหญ่ - ใหญ่, เอว - เอว)



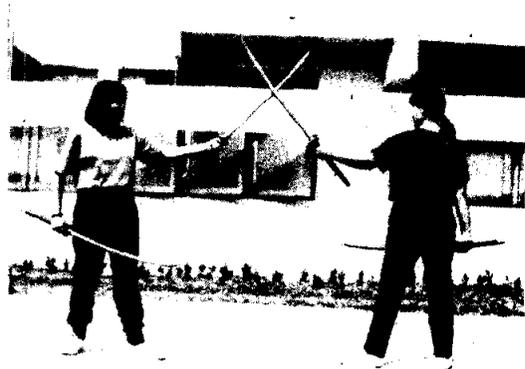
ปฏิบัติดังนี้

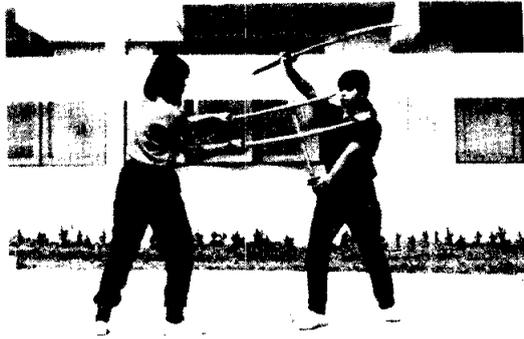
๑. จากท่าคุมตี

๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ โดยใช้ดาบมือขวาฟันบ่าซ้ายคู่ต่อสู้ ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว



๓. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า หนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวา ของคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง หนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว





๔. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ  
ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านซ้าย  
ของฝ่ายรับ

ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง  
ใช้มือขวาจับปลายดาบมือซ้าย  
เหยียดรับการฟันของฝ่ายรุก



๕. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ  
ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านขวา  
ของฝ่ายรับ

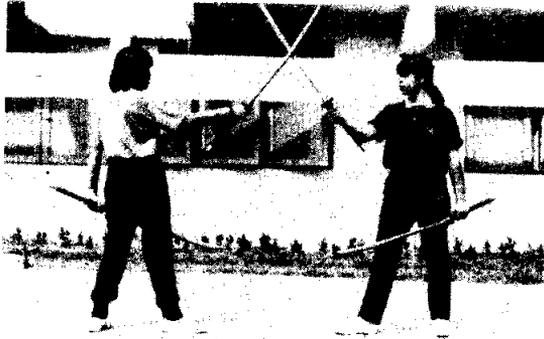
ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง  
ถลันปลายดาบมือซ้ายลง เหยียดออก  
รับการฟันของฝ่ายรุก

ไม้ดีที ๕ (ฟันไหล่ - ไหล่, เหว - เหว, ศีรษะ

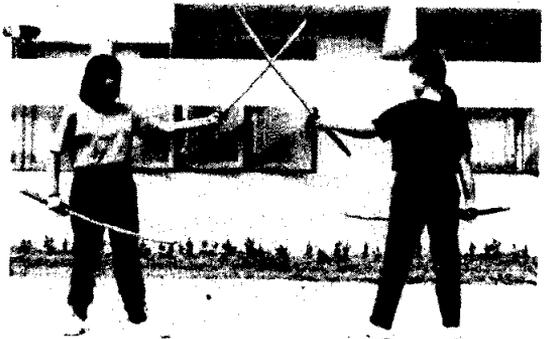
ปฏิบัติดังนี้

๑. จากท่าหุเมตี้



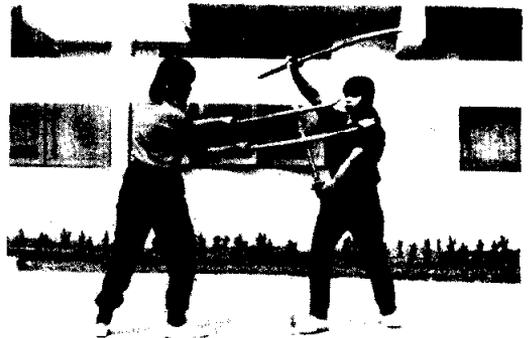


๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ โดยใช้ดาบมือขวาฟันบ่าซ้ายคู่ต่อสู้ ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว

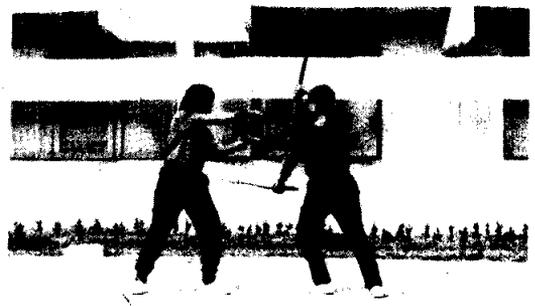


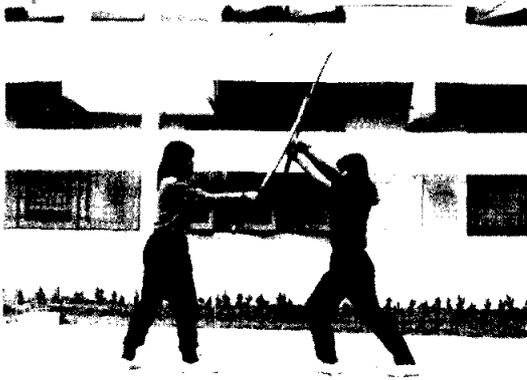
๓. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าหนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวาของคู่ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลังหนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว

๔. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านซ้ายของฝ่ายรับ ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง ใช้มือขวาจับปลายดาบมือซ้าย เหยียดรับการฟันของฝ่ายรุก



๕. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านขวาของฝ่ายรับ ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง กลับปลายดาบมือซ้ายลง เหยียดออกรับการฟันของฝ่ายรุก





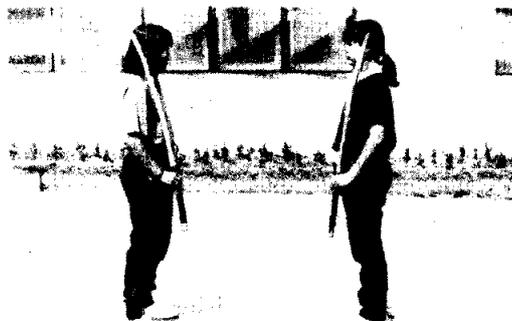
๖. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ  
ใช้ตบทั้งสองพื้นบนศีรษะของ  
ฝ่ายรับ

ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง  
พร้อมกับยกตบมือซ้ายขึ้นรับการฟัน  
ศีรษะของฝ่ายรุก

ไม้ตีที่ ๖ (ฟันไหล่ ไหล่, เอว - เอว, ศีรษะ, กระบุง)

ปฏิบัติดังนี้

๑. จากท่าคุมดี



๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาคู่ต่อสู้  
โดยใช้ตบมือขวาฟันเข้าซ้ายคู่ต่อสู้  
ตบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว





๔. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ

ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านซ้าย  
ของฝ่ายรับ

ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง

ใช้มือขวาจับปลายดาบมือซ้าย

เหยียด รับการฟันของฝ่ายรุก

๕. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ

ใช้ดาบทั้งสองฟันลำตัวด้านขวา

ของฝ่ายรับ

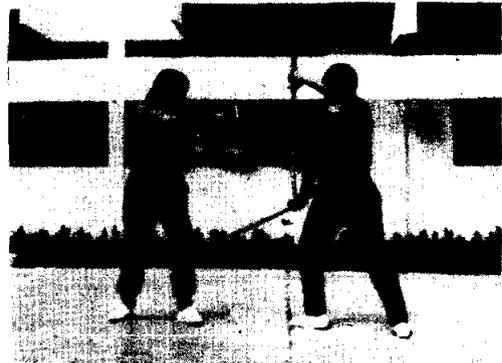
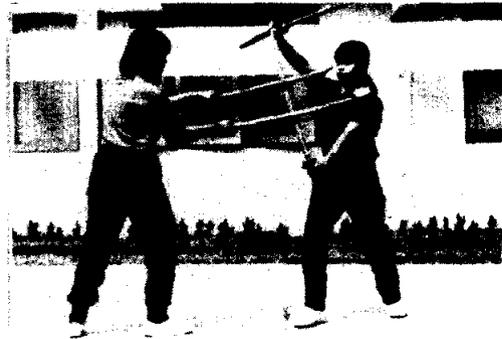
ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง

กลับปลายดาบมือซ้ายลง เหยียด

ออกรับการฟันของฝ่ายรุก



๓. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า  
หนึ่งก้าว ใช้ดาบมือซ้ายฟันบ่าขวา  
ของผู้ต่อสู้ ดาบมือขวาอยู่ข้างลำตัว  
ฝ่ายรับ ถอยเท้าขวาไปด้านหลัง  
หนึ่งก้าว และยกดาบมือซ้ายขึ้นรับ  
การฟันของฝ่ายรุก ดาบมือขวาอยู่  
ข้างลำตัว



๖. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ

ใช้ดาบทั้งสองฟันบนศีรษะของฝ่ายรับ

ฝ่ายรับถอยเท้าซ้ายไปด้านหลัง

พร้อมกับยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการฟัน

ศีรษะของฝ่ายรุก



๗. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า  
หนึ่งก้าว ยกตามดาบทั้งสอง  
กระทิงไปที่ศีรษะของฝ่ายรับ  
ฝ่ายรับถอยเท้าขวาไปข้างหลัง  
หนึ่งก้าว พร้อมกับรับการกระทิง  
ศีรษะของฝ่ายรุก

#### การลดล่อ

การลดล่อ หมายถึง การที่ผู้เล่นคนหนึ่งคนใดกระทืบตนเป็นฝ่ายรับ ยอมเสียเปรียบ  
ก่อนเพื่อเปิดโอกาสให้คู่ต่อสู้หาช่องว่างในการเข้าโจมตีก่อน แล้วผู้ลดล่อจะต้องพยายามแก้ไข  
สถานการณ์จากการเป็นฝ่ายรับ กลับเป็นฝ่ายรุกในทันที

การลดล่อ ปฏิบัติต่อจากการอย่างสามมุมเข้าหาคู่ต่อสู้ ระยะห่างกันพอที่จะใช้อาวุธ  
ต่อสู้กันได้ ประมาณกึ่งกลางสนาม ต่างฝ่ายต่างจด ๆ จ้อง ๆ เพื่อหาจังหวะและโอกาสเข้าตี  
คู่ต่อสู้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องยอมเป็นฝ่ายรับด้วยการทำลดล่อให้คู่ต่อสู้ได้เปิดฉากการบุกก่อน

การลดล่อมี ๖ ไม้มัด ดังนี้

ไม้คดล่อที่ ๑



ปฏิบัติดังนี้

- ๑. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นข้างบนเตรียมพร้อมที่จะฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย ฝ่ายรับ ก้าวเท้าซ้ายออกด้านหน้า หันด้านซ้ายเข้าหาฝ่ายรุก ยกดาบมือขวาขึ้นเหนือศีรษะ ปลายดาบชี้ไปทางด้านหลัง ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว ปลายดาบชี้ไปข้างหน้า นิ้วหนักตัวอยู่เท้าซ้าย ก้มตัวลง

- ๒. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ พร้อมกับใช้ดาบทั้งสองฟันลงที่ศีรษะของฝ่ายรับ ฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นรับ การฟันของฝ่ายรุก ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย



- ๓. ฝ่ายรับ ใช้ดาบมือขวาฟันลำตัวด้านซ้ายของฝ่ายรุก ฝ่ายรุกหลบการฟันของฝ่ายรับ
- ๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างจากกัน อย่างสามชুমหาจังหวัดเข้าตีใหม่

ไม้คดตอนที่ ๒ ปฏิบัติดังนี้



๑. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นข้างบนเตรียมพร้อมที่จะฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย ฝ่ายรับ ก้าวเท้าขวาออกด้านหน้า หันด้านขวาเข้าหาฝ่ายรุก ยกดาบมือขวาขึ้นเหนือศีรษะ ปลายดาบชี้ไปข้างหลัง ดาบมือซ้ายอยู่ข้างลำตัว น้าหนักตัวอยู่ที่เท้าขวา ก้มตัวลง ตามองฝ่ายรุก

๒. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ ใช้ดาบทั้งสองมือหันลงบนศีรษะ ฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นรับแนวฟันของฝ่ายรุก พร้อมกับก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรุก

๓. ฝ่ายรับก้าวเท้าซ้ายเข้าหา ใช้ดาบมือซ้ายพินลำตัวด้านขวาของฝ่ายรุก

ฝ่ายรุกหลบการฟันของฝ่ายรับ

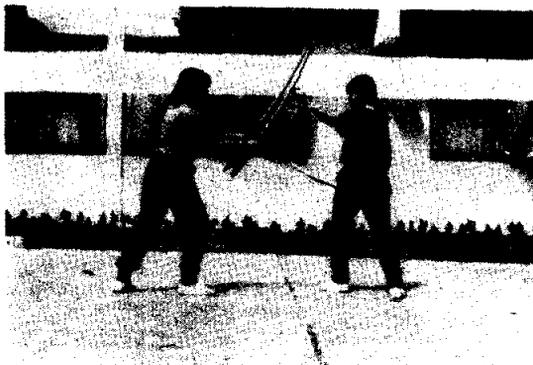
๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างจากกัน อย่างสามชুমหาจิงหนะ เข้าตีใหม่



ไม้ล่อที่ ๓. ปฏิบัติดังนี้

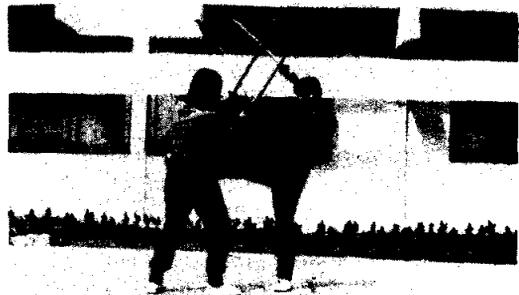


- ๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหา ใช้ดาบทั้งสองมือฟันศีรษะของฝ่ายรับ ฝ่ายรับยกดาบมือซ้ายขึ้น รับการฟันพร้อมกันก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรุก



- ๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างแยกจากกัน อย่างสามชুম หาจังหวะเข้าตีใหม่

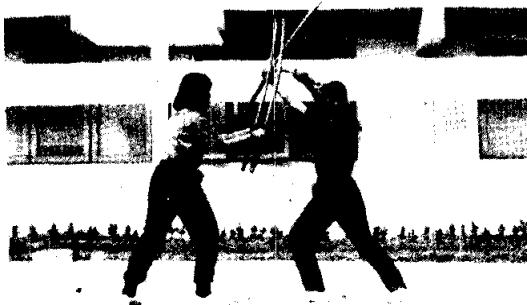
- ๑. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นข้างบน เตรียมพร้อมที่จะฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย ฝ่ายรับ ก้าวเท้าซ้ายออกด้านหน้า หันด้านซ้ายเข้าหาฝ่ายรุก มือขวาจับปลายดาบมือซ้ายให้ด้ามดาบมือขวาชี้ไปข้างหน้า ตามองฝ่ายรุก น้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย ก้มตัวลง ตามองฝ่ายรุก
- ๓. ฝ่ายรับใช้เท้าขวาเตะลำตัวด้านซ้ายของฝ่ายรุก พร้อมกันใช้ดาบทั้งสองมือฟันไปที่ศีรษะของฝ่ายรุก ยกดาบทั้งสองมือขึ้นรับ การฟันของฝ่ายรับ



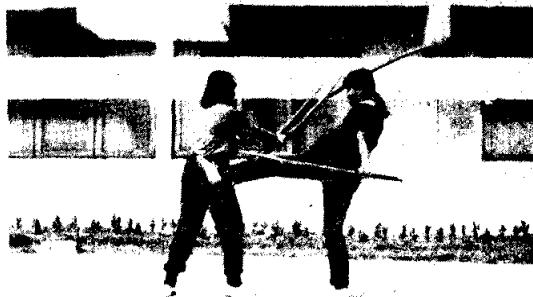
## ไม้ล่อที่ ๔ ปฏิบัติดังนี้



๑. ฝ่ายรุกก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นข้างบน เตรียมพร้อมที่จะฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย ฝ่ายรับ ก้าวเท้าขวาออกข้างหน้า จับปลายดาบมือซ้าย หันปลายดาบไปทางฝ่ายรุก ปลายดาบมือขวาชี้ไปข้างหน้า ตามองฝ่ายรุก

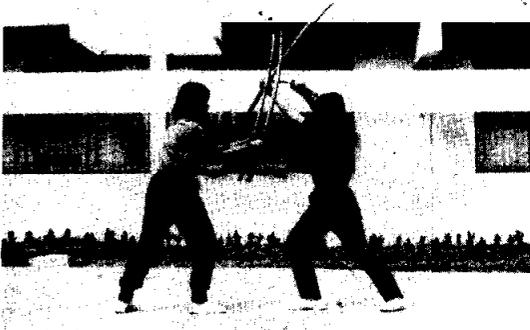


๒. ฝ่ายรุกก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ พร้อมกับใช้ดาบทั้งสองมือฟันลงบนศีรษะของฝ่ายรับ ฝ่ายรับ ก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรุก พร้อมกับจับปลายดาบมือซ้ายยกขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก



๓. ฝ่ายรับใช้เท้าซ้ายเตะลำตัวทางด้านขวาของฝ่ายรุก
๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างจากกัน อย่างสามซุมหาจังหวะเข้าตีใหม่

## ไม้ล่อที่ ๕ ปฏิบัติดังนี้



๓. ฝ่ายรับ ใช้เท้าซ้ายเตะไปที่  
ข้อเท้าขวา ของฝ่ายรุกและใช้  
ด้ามดาบมือซ้ายตีไปที่หน้าหรือ  
ศีรษะของฝ่ายรุก

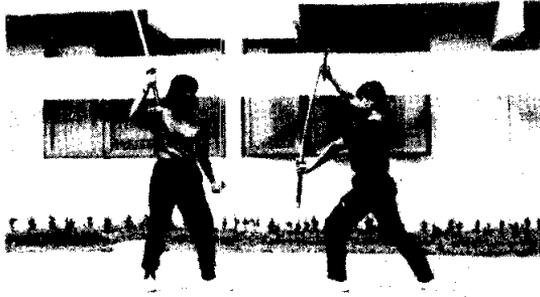
๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างจากกัน  
อย่างสามชুমหาหงั่วเข้าตีใหม่

๑. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า  
หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบ  
มือขวาขึ้นข้างบนเตรียมพร้อมที่จะ  
ฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย  
ฝ่ายรับ ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า  
หันหน้าให้ฝ่ายรุก มือขวาจับปลาย  
ดาบมือซ้ายตั้งเฉียงขึ้นอยู่ข้างหน้า  
ดาบมือขวาอยู่บน น้าหนักตัวอยู่เท้า  
ซ้าย ก้มตัวลง ตามองฝ่ายรุก

๒. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าขวาเข้าหาจุดต่อสู้  
พร้อมกับใช้ดาบทั้งสองมือฟันลงบน  
ศีรษะของฝ่ายรับ  
ฝ่ายรับ ยกดาบมือซ้ายขึ้นรับการ  
ฟันของฝ่ายรุก พร้อมกับก้าวเท้า  
ขวาเข้าหา



## ไม้ดล่อที่ ๖ ปฏิบัติดังนี้

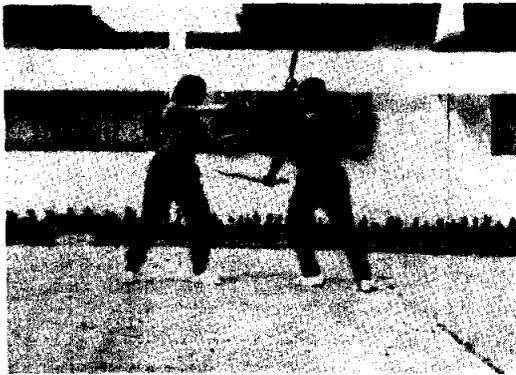
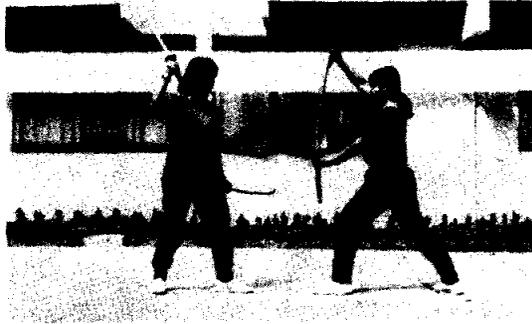


๑. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันไหล่ซ้ายเข้าหาฝ่ายรับ ยกดาบมือขวาขึ้นข้างบน เตรียมพร้อมที่จะฟัน ดาบมือซ้ายอยู่หน้าขาซ้าย ฝ่ายรับ ก้าวเท้าซ้ายออกข้างหน้า หันหน้าเข้าหาฝ่ายรุก มือขวาจับปลายดาบมือซ้ายตั้งเฉียงขึ้นข้างหน้า มือขวายูบ่น น้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย ก้มตัวลง ตามองฝ่ายรุก
๒. ฝ่ายรุก ก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรับ พร้อมกับใช้ดาบทั้งสองมือฟันลงบนศีรษะของฝ่ายรับ ฝ่ายรับ ยกดาบซ้ายขึ้นรับการฟันของฝ่ายรุก พร้อมกับก้าวเท้าขวาเข้าหาฝ่ายรุก

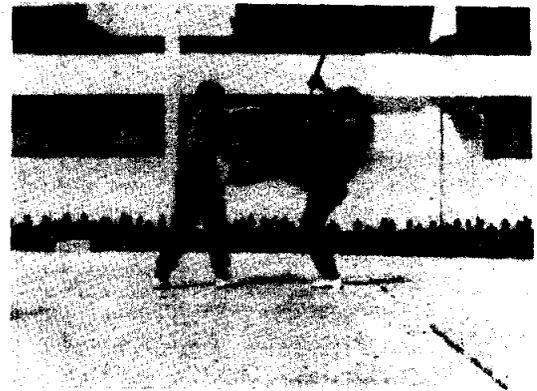


๓. ฝ่ายรับผลักดาบของฝ่ายรุก ไปทางด้านซ้าย แล้วใช้เท้าขวาเตะหรือถีบลำตัวฝ่ายรุก
๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับแยกห่างจากกัน อย่างสามชুমหาจังหวะเข้าตีใหม่

## ไม้ล่อที่ ๗ ปฏิบัติดังนี้



๒. ฝ่ายรุก ใช้ดาบทั้งสองมือ  
ฟันลำตัวด้านขวาของฝ่ายรับ  
ฝ่ายรับ ยกเท้าซ้ายตีพร้อม  
กับมือซ้ายจับปลายดาบมือขวา  
ตั้งเขียงข้างหน้า รับการฟันของ  
ฝ่ายรุกทางด้านขวา



๓. ฝ่ายรับ ปิดดาบของฝ่ายรุกไป  
ทางด้านขวา พร้อมกับใช้เท้าซ้าย  
ตีลำตัวฝ่ายรุก  
๔. ฝ่ายรุกและฝ่ายรับถอยห่างจากกัน  
อย่างสามชুমหาจังหวะเข้าตีใหม่

หมายเหตุ

การต่อสู้ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ จะต้องหันส่วนแคบของลำตัวเข้าหาจุดต่อสู้  
ดาบมือหนึ่งอยู่ด้านบน ดาบอีกมือหนึ่งจะต้องป้องกันส่วนล่างของลำตัว

## การตีต่อสู้อะหรือการตีท่าพลิกแพลง

การตีท่าพลิกแพลง หมายถึง การตีต่อสู้อันโดยใช้ทักษะที่ได้ฝึกฝนมาแล้วจากการตีแม่ไม้ นำมาผสมเข้าด้วยกัน สอดแทรกด้วยการหลบหลีก และศิลปะของมวยไทย ทำให้การต่อสู้นั้นเห็นจริงเห็นจัง เกิดความสนุกสนาน เราใจทั้งผู้เล่นและผู้ดู ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับสามารถที่จะนำทักษะอย่างไรก็ได้ เพื่อให้ได้เปรียบต่อสู้อัน ซึ่งทั้งคู่จะต้องพร้อมทั้งการเป็นฝ่ายรุกและฝ่ายรับอยู่ตลอดเวลา ทั้งคู่ต้องหาวิธีการที่จะเอาชนะกัน หากจังหวะเข้าดีโดยการท่าย่างสวยงามและบางครั้งจะต้องลดปล่อยเพื่อให้คู่ต่อสู้เข้าโจมตี แล้วตัวเองก็หาวิธีการที่จะตอบโต้กลับ เพื่อนำชัยชนะมาสู่ตน ครูเป็นผู้แนะนำและช่วยเหลือเท่านั้น ผู้เล่นมีหน้าที่ในการฝึก ต้องรู้จักใช้การสังเกตและมีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับไว

การตีท่าพลิกแพลงทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับต้องฝึกท่าทักษะเบื้องต้นของการตีแม่ไม้ต่าง ๆ ก่อน เพื่อฝึกความคล่องตัว แล้วพยายามคิดท่าพลิกแพลงต่าง ๆ สอดแทรกในแม่ไม้นั้น ๆ ให้เหมาะสมกลมกลืน เช่น ฟันไหลซ้าย ฟันไหลขวา แล้วฟันศีรษะคู่ต่อสู้ ท่าต่อไปควรต่อด้วยการเตะหรือการถีบคู่ต่อสู้ หรือคู่ต่อสู้หลบการฟันศีรษะของฝ่ายรุก แล้วเตะหรือถีบกลับคืน เป็นต้น ท่าที่จะต่อท่าพลิกแพลงได้ง่ายคือการฟันศีรษะ ซึ่งจะมีช่องว่างที่จะใช้กลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ ของท่าแม่ไม้มวยไทย หรือศิลปะการต่อสู้ต่าง ๆ นำมาใช้ได้ หรือจะใช้วิธีฟันท่าต่าง ๆ มาใช้โดยไม่ต้องคำนึงถึงแม่ไม้ก็ได้ แต่ให้ผสมกลมกลืนกันอย่างสวยงามและเหมาะสม เมื่อคิดท่าเสร็จแล้วต้องพยายามฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความคล่อง เมื่อต่อสู้กันในการแสดงจะได้ไม่เกิดการผิดพลาด

ดังนั้น การตีท่าพลิกแพลงจึงไม่มีการกำหนดท่าทางการตีที่แน่นอน ไม่มีกฎหรือระเบียบ ทั้งสองฝ่ายต้องหาวิธีการและฝึกทักษะต่าง ๆ ให้คล่อง เพื่อที่จะโจมตีคู่ต่อสู้ให้ได้มาซึ่งชัยชนะของตน